

PARAPLEGIJA i MI

GLASILO SAVEZA - Godina V - decembar 2018. - broj 14

Broj
14

AKTUELNOSTI IZ SAVEZA
JUBILEJ 40 GODINA SAVEZA
KOLUMNÁ Prof. dr. Mirsad Muftić
STRUČNI SARADNICI
INTERVJU
3. DECEMBAR - MDOI/IDPD
SPORT

9772303587007

“PARAPLEGIJA i MI”

Informativno glasilo –
časopis Saveza paraplegičara
Federacije Bosne i Hercegovine

Izdavač

Savez paraplegičara i
oboljelih od dječje paralize
Federacije Bosne i Hercegovine
Zmaja od Bosne br. 78
71000 Sarajevo
Telefon / fax: 710-445 / 710-446
E-mail: savez@paraplegicari.org
Web: www.paraplegicari.org

Glavna i odgovorna urednica
Elvira Bešlija

Redakcija

Elvira Bešlija, prof. dr. Mirsad Muftić,
Mirjana Dizdarević, Mirsad Dulbić,
Mirsad Imamović

Stalni saradnik

Prof. dr. Emir Fejzić, dipl. ing. arh.

Naslovna strana
Mirsad Imamović

Lektura

Ena Begović-Sokolija

Dizajn i prijelom
Mahir Sokolija

Štampa
“Dobra knjiga”, Sarajevo

ISSN
2303-5870

Tiraž
1.000 primjeraka

Časopis je besplatan.

Glasilo je realizirano kao projekt
koji finansira “Lutrija BiH”,
posredstvom Ministarstva rada i socijalne
politike Federacije Bosne i Hercegovine.

Sarajevo, decembar 2018. godine

Sadržaj

Riječ glavne urednice 2

IZ SAVEZA

Jubilej – 40 godina postojanja i rada Saveza paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Bosne i Hercegovine	3
Održana Prva redovna sjednica skupštine Unije organizacija osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini	11
Savez paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Unsko-sanskog kantona	12
Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Dobojskog kantona (Dobojske Jug)	14
Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Livanjskog kantona (Kantona 10)	17
Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Lukavac	19
Udruženje paraplegičara Hercegovačko-neretvanskog kantona	20
Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Zenica	21

KOLUMN: Prof. dr. MIRSAD MUFTIĆ

Značaj funkcionalne rehabilitacije
za osobe s povredom kičmene moždine

24

STRUČNI SARADNICI

Važnost kondicionog treninga
za osobe s povredom kičmene moždine

28

INTERVJU

Elvira Bešlija – Generalni sekretar Saveza paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Federacije Bosne i Hercegovine

32

INKLUZIJA

Projekt “Kultura pripada i meni” – Pozorište mladih prilagođeno osobama s invaliditetom

44

LJUDSKA PRAVA

“Osnaživanje osoba s invaliditetom i osiguranje inkluzivnosti i jednakosti”

47

SPORT

Sportske igre paraplegičara i kvadriplegičara “Seni 26”, Srbija	51
Međunarodno atletsko takmičenje paraplegičara i kvadriplegičara u Sloveniji “49. memorijal prof. Bojana Hrovatina”	53
11. međunarodni šahovski turnir paraplegičara “Banja Luka 2018”	55

Informativno glasilo Saveza paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije Bosne i Hercegovine
ulica Zmaja od Bosne 78 - 71000 Sarajevo
e-mail: savez@paraplegicari.org - www.paraplegicari.org

**Jubilej
40 godina postojanja i rada Saveza paraplegičara i
oboljelih od dječije paralize Federacije Bosne i
Hercegovine / Bosne i Hercegovine**

**JUBILEJ SAVEZA
2018.**

OSNOVAN: 1978.

Ove godine navršava se 40 godina neprekidnog rada našeg Saveza, koji je zvanično osnovan 14. decembra 1978. godine u Sarajevu, a koji je obuhvatao svih tadašnjih 109 bosanskohercegovačkih općina i imao 1.420 članova.

*Glasilo je realizovano kao projekat finansiran od strane "Lutrija BiH"
posredstvom Ministarstva rada i socijalne politike Federacije Bosne i Hercegovine*

Časopis je besplatan

ISSN: 2303 - 5870

Riječ glavne urednice

Poštovani čitaoci,
pisanje uvoda za ovaj četrnaesti broj našeg časopisa ima nešto drugačiji značaj od onih koje smo pisali u prošlim brojevima.

U vrijeme izlaska časopisa 14. decembra, naš Savez obilježit će Jubilej 40 godina postojanja i rada, što je svakako značajan datum za nas, tako da je i dio sadržaja ovog broja upravo posvećen tom Jubileju.

Naš časopis *Paraplegija i Mi* došao je do svog četrnaestog izdanja. Veoma smo ponosni zbog postignutog visokog nivoa tekstova, dizajna i štampe. Ponosni smo i što takav kvalitet održavamo iz broja u broj.

Ponosni smo, bez lažne skromnosti, što imamo mnogo pozitivnih reakcija, što imamo veliki broj čitatelja, što ljudi traže da im dostavimo i prethodne brojeve do kojih nisu imali priliku ranije doći.

Saradujemo s veoma uglednim stručnjacima iz raznih oblasti, iz medicine, arhitekture, saobraćaja, ljudskih prava i naša misija informiranja članova, ali i drugih zainteresiranih, postigla je svoj cilj. Članovi našeg Udruženja, ali i druge osobe s invaliditetom, javljaju nam se s prijedlozima o čemu bismo mogli pisati, šta bi rado čitali, na koje vijesti da obratimo pozornost.

Redakcija je preuzeila veliku odgovornost prema svojim članovima i svima drugima koji čitaju naš časopis i tako smo došli do kraja pete godine kontinuiranog izdavanja našeg i Vašeg časopisa, uz punu saradnju redakcije sa saradnicima i udruženjima – članicama Saveza, koji učestvuju u stvaranju svakog broja svojim prilozima, vijestima i informacijama o svom radu.

I u ovom, četrnaestom broju časopisa smatramo da nudimo zanimljive sadržaje, a Vaše je da to i sami procijenite. Izdvajamo tekst o našem velikom

Jubileju 40 godina postojanja i rada te o održanoj Prvoj skupštini Unije organizacija osoba s invaliditetom BiH.

Po ustaljenoj praksi prezentiramo vam vijesti iz udruženja – naših članica, Saveza Unsko-sanskog kantona, Dobojske Juge, Livna, Lukavca, Mostara i Zenice. Možete, također, pročitati i našu stalnu kolumnu koju piše prof. dr. Mirsad Muftić, kao i tekst stručne saradnice Elvire Muhić, magistra fizikalne terapije.

Također, nastavljamo s intervjuiima, koje smo započeli od prvog broja, a u ovom broju možete pročitati intervju s Elvirom Bešlija, potpisnicom ovog Uvoda, koja je jedna od osnivača Saveza i do današnjeg dana je aktivna u njegovom radu, u početku kao sekretar a danas kao generalni sekretar Saveza.

Od ostalih sadržaja ističemo tekst o inkluziji, koja se u praksi realizirala kroz aktivnost sarajevskog Pozorišta mladih i Udruženja djece s Downovim sindrom u predstavi "Svirala", a pozorište je renovirano i prilagođeno za sve oblike osoba s invaliditetom.

Također, kao i svake godine, donosimo vam tekst o 3. decembru, Međunarodnom danu osoba s invaliditetom (MDOI / IDPD).

Po običaju, na kraju slijede vijesti o sportskim aktivnostima osoba s invaliditetom.

Očekujemo da će i četrnaesti broj časopisa biti zanimljiv za naše čitače i da ćete biti zadovoljni prezentiranim tekstovima.

S obzirom na to da je ovaj broj časopisa posljednji u ovoj godini, želim Vam svima čestitati nadolazeće blagdane i Novu 2019. godinu, u kojoj ćemo nastaviti druženja putem našeg i Vašeg časopisa.

Glavna i odgovorna urednica:
Elvira Bešlija

Jubilej – 40 godina postojanja i rada Saveza paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Bosne i Hercegovine

Jubilarna četrdesetogodišnjica osnivanja Saveza paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Bosne i Hercegovine, koji danas djeluje pod imenom Savez paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije Bosne i Hercegovine / Bosna i Hercegovina

Poštovani čitaoci,
čast i zadovoljstvo nam je da vas obavijestimo da se u decembru ove godine navršava četrdeset godina od osnivanja i neprekidnog rada našeg Saveza, koji je zvanično osnovan 14. decembra 1978. godine u Sarajevu pod nazivom "Udruženje paraplegičara Bosne i Hercegovine – Sarajevo".

Želimo da vas ukratko informiramo o postojanju i djelovanju u proteklih četrdeset godina. Govoriti u kratkom osvrtu o četrdeset neratnih, ratnih i poratnih godina postojanja i djelovanja naše organizacije nije lahko. Četrdeset godina postojanja i rada period je u kojem su se događale mnogobrojne aktivnosti i u kojima je veliki broj ljudi učestvovao svojim radom, aktivnošću i

podrškom. Naravno, sve ljude i događaje u tih četrdeset godina *de facto* je nemoguće pobrojati na ovom mjestu, tako da ćemo vas upoznati sa "skraćenim" historijatom našeg djelovanja od datuma osnivanja do danas.

Nažalost, mnogi naši članovi, prijatelji i aktivisti "napustili" su nas i nisu više s nama. Malo je ostalo i onih koji su od početka sudionici i svjedoci osnivanja i djelovanja našeg Saveza u proteklih četrdeset godina, ali ih, srećom, još ima, a mnogi su i dalje aktivni u našem radu i djelovanju.

Decembra 1978. godine u Sarajevu grupa ljudi, osoba s invaliditetom, odlučila je formirati i registrirati svoju organizaciju pod nazivom "Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Bosne

i Hercegovine". Tom prilikom izabrano je i prvo Predsjedništvo Udruženja, čiji su članovi bili iz raznih mesta Bosne i Hercegovine, a prvi predsjednik Udruženja bio je Duško Filipan iz Sarajeva.

Gotovo istovremeno formiraju se istovjetna udruženja u Banjoj Luci, Mostaru i Goraždu.

Vrlo brzo dolazi do povećanja broja članica Saveza s obzirom na to da se formiraju nova udruženja koja postaju članice Saveza tako da ubrzo Savez broji sedam članica – regionalnih udruženja iz Sarajeva, Banje Luke, Tuzle, Mostara, Zenice, Doboja i Goražda, te je na taj način bilo obuhvaćeno svih 109 općina tadašnje SR Bosne i Hercegovine a republički Savez, do disolucije bivše države Jugoslavije, imao je 1.420 članova.

Skupština Udruženja, Banja Luka, juli 1980. godine

Nakon disolucije SFR Jugoslavije dolazi do svima poznatih događanja, rata i agresije na Bosnu i Hercegovinu, ali naš Savez ni u teškim ratnim uvjetima i vojnoj opsadi Sarajeva nije prestao sa svojim radom niti jedan jedini dan, bez obzira na sve okolnosti i nemogućnost rada i djelovanja u punom kapacitetu.

Tokom vojne opsade Sarajeva Savez formira Ratno Predsjedništvo s Udruženjem Sarajevo i tako djeluje od 1992. do novembra 1994. godine kada počinje ponovo samostalno djelovati.

Teško je govoriti o ratnom periodu. Teško, preteško (s obzirom na naš visok stepen invaliditeta) živjeli smo i liječili se, teško radili i mnogo toga izgubili, kao i mnogi drugi koji su preživjeli rat. Ali, nismo se predali, kao što se

nismo predali ni kada smo "postajali" osobe s invaliditetom, ovakvi kakvi smo sada. Uspjeli smo održati prostor i imovinu Saveza, njegov pravni kontinuitet u organiziranju poštujući sve zakonske norme i, što je vrlo bitno, ugled ozbiljne organizacije koja opravdava svoje postojanje.

Nakon rata Bosna i Hercegovina kao nezavisna država i članica Ujedinjenih naroda dobija novo ustavno uređenje. U okviru države uspostavljaju se tri administrativne jedinice: bosanskohercegovački entiteti Federacija Bosne i Hercegovine (sa deset kantonalnih administrativnih jedinica), Republika Srpska i Distrikt Brčko BiH.

U bosanskohercegovačkom entitetu Republika Srpska nastavljaju da rade samostalno udruženja iz Banje Luke i Doboja, da bi se

kasnije formirao jedinstveni entitetski Savez Republike Srpske.

Naš Savez nastavlja djelovati na području bosanskohercegovačkog entiteta Federacija Bosne i Hercegovine i danas imamo šesnaest područnih udruženja – članica Saveza, od kojih su neka formirana na nivou kantona, neka su međuopćinska, a neka općinska, u zavisnosti od opredjeljenja članstva na određenom području, tj. kantonu.

Udruženja koja su bila članice Saveza prije rata, u ratu i, naravno, sada jesu udruženja iz Goražda, Mostara, Sarajeva, Tuzle i Zenice (abecednim redom navedeno).

Poslije rata formirana su udruženja – članice Saveza iz: Cazina, Doboja Juga, Jajca, Livna, Lukavca, Sanskog Mosta, Travnika i Novog Travnika, Vareša, Velike Kladuše,

Duško Filipan – prvi predsjednik Udruženja / Saveza

Prof. dr. Nadežda Zjuzin – član prvog Predsjedništva i jedan od osnivača Udruženja / Saveza paraplegičara

Zavidovića i Živinica, koje obuhvata i općine Banovići i Kladanj.

Savez sada preko svojih šesnaest udruženja – članica broji približno 1.200 članova, što svakako nije konačan broj, imajući u vidu kako uzrok nastanka invaliditeta tako i činjenicu da određeni broj osoba sa stanjem paraplegije i dječje paralize živi na područjima na kojima ne postoje udruženja i nisu članovi nijednog udruženja.

Kako smo već napomenuli, za četrdeset godina postojanja i rada Saveza mnogo ljudi bilo je uključeno u njegov rad kroz različite oblike aktivnosti, ali i pored najbolje želje ne možemo ih sve pobrojati. Ovom prilikom, povodom našeg Jubileja, podsjetit ćemo se svih predsjednika od osnivanja do danas.

Prvi predsjednik Saveza bio je Duško Filipan, a potom su tu

funkciju obavljali: Vesna Antunović, Džemil Đapo, Zvonko Nizić, Budimir Gavrilović, Edhem Trnka, Dževad Kamber (kraće vrijeme u ratnom periodu), dr. Muhamed Mataradžija i prof. dr. Mirsad Muftić, sadašnji predsjednik Saveza. Konstanta u radu Saveza, od njegovog osnivanja do danas, jeste Elvira Bešlija, jedna od osnivača Udruženja i Saveza, kao sekretar, prvo volonterski a potom i kao zaposlenik, a unazad nekoliko godina profesionalno obavlja poslove generalnog sekretara.

Iz ovog kratkog, statističkog pregleda proteklih četrdeset godina postojanja vidljivo je da su osobe sa stanjem paraplegije, kvadriplegije i teške parapareze te oboljeli od dječje paralize i pored teškog oblika invaliditeta udruženi u svoja područna udruženja i naš Savez. Smogli su snage i volje da održe

svoje organizacije, formiraju nove, unaprijede svoj rad i djeluju kreativno rješavajući, prema svojim mogućnostima, niz kompleksnih problema osoba s jednim od najtežih oblika invaliditeta, prilagođavajući se aktuelnim uvjetima, trudeći se da budu na usluzi članovima, pružajući im pomoć u različitim, nama dostupnim oblicima i mogućnostima.

Želimo spomenuti i osobe koje su dale značajan doprinos na volonterskoj osnovi radu Saveza i koje zaslужuju da se nikada ne zaborave. Od mnogih koji su pomagali, i pomažu radu Saveza, izdvojiti ćemo (nadamо se da se ostali neće uvrijediti): prof. dr. Nadeždu Zjuzin, Mustafu Demira, Almedinu Osmanovića i dr. Damira Jaganjca.

Boreći se s nizom teškoća i promjena na svim nivoima dje-lovanja i življjenja, Savez opstaje

Džemil Đapo, predsjednik Saveza u periodu prije rata

kao nevladina organizacija osoba s invaliditetom, stalno unapređujući svoj rad, proširujući djelovanje i čuvajući ugled reprezentativne organizacije, kako među članstvom tako i u društvenoj zajednici. To se potvrđuje činjenicom da su predstavnici Saveza sve češće ravnopravni partneri onih koji odlučuju o nama i da kompetentno zastupaju interese osoba sa stanjem paraplegije i oboljelih od dječje paralize. Dokaz tome je učešće i saradnja Saveza u mnogim zajedničkim organizacijama, unijama, vijećima i koalicijama, a navest ćemo samo

one koje smatramo najvažnijim i koje mogu dati realnu sliku rada, razvoja i značaja Saveza.

Saradnja

Savez ima kontinuiranu saradnju s ministarstvima Vlade Federacije Bosne, koja je i hijerarhijski glavni partner u rješavanju problema putem zakonske regulative i realizacije, implementacije usvojenih zakona, konkretno s Ministarstvom rada i socijalne politike, Ministarstvom raseljenih osoba i izbjeglica, Ministarstvom zdravlja, Ministarstvom kulture i sporta, Ministarstvom nauke i

obrazovanja, Ministarstvom finansija, Ministarstvom prometa i komunikacija, Ministarstvom prostornog uređenja i okoliša, Ministarstvom pravde (i njihovim sektorima) te s obo doma Parlamenta Federacije BiH i njihovim odborima.

Također, imamo veoma značajnu saradnju s Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice BiH, sa Sektorom za ljudska prava koji se ujedno bavi i pravima osoba s invaliditetom. Na državnom nivou imamo i dobru saradnju s Ministarstvom civilnih poslova i njegovim sektorima te Ministarstvom komunikacija i prometa.

Veoma bitna saradnja Saveza je i s Institucijom ombudsmena za ljudska prava BiH, s Odjelom za praćenje ostvarivanja prava osoba s invaliditetom.

Predstavnici / delegacija Saveza učestvovali su ili bili organizatori i suorganizatori na konferencijama, seminarima, Okruglim stolovima ili Javnim raspravama koje su tretilale razne teme iz oblasti zaštite osoba s invaliditetom, dajući puni doprinos svojim angažmanom, kvalitetnim i kompetentnim diskusijama i prijedlozima, referatima, uvodnim izlaganjima te formuliranju zaključaka.

Članstvo Saveza u zajedničkim organizacijama, vijećima i koalicijama

- Putem svog predstavnika Savez je član "Vijeća za osobe s invaliditetom Bosne i Hercegovine" (VIO BiH), koje je formiralo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine kao stalno, stručno, savjetodavno, interresorno i koordinirajuće tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, koje ravnopravno sarađuje s organizacijama

i savezima koje zastupaju interes osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini.

Prvi predsjednik "Vijeća za osobe s invaliditetom Bosne i Hercegovine", u prvom mandatu 2011–2015. godine bila je Elvira Bešlija, generalni sekretar našeg Saveza, a u narednom mandatu 2015–2019. godine izabrana je za sekretara "Vijeća za osobe s invaliditetom Bosne i Hercegovine".

- Savez je osnivač i član "Vijeća organizacija osoba s invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine" (VOOSI FBIH), koje je vodilo niz aktivnosti od značaja za osobe s invaliditetom i saveze koji zastupaju interes osoba s invaliditetom svih tipova invaliditeta.
- Savez je pristupio i Balkanskoj nezavisnoj mreži u oblasti invalidnosti – "BIDF" (Balkan's Independent Disability Framework), u okviru koje saradjuje na pitanjima iz oblasti invalidnosti i iskustva iz regiona. Članice BIDF-a su organizacije osoba s invaliditetom iz Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore, Makedonije i Hrvatske.
- Savez je član i Koalicije marginalizovanih grupa u BiH – "KOMA" i potpisnik je Kodeksa ponašanja i Memoranduma o razumijevanju. U okviru "KOME" Savez djeluje u "Tijelu za javno zagovaranje" na temama: uspostavljanje minimuma socijalne sigurnosti i jednakih mogućnosti, učešće u javnim međijskim istupima i akcijama.

II Male Olimpijske igre paraplegičara Jugoslavije u Sarajevu 1988. godine

II Male Olimpijske igre paraplegičara Jugoslavije u Sarajevu 1988. godine. Milorad Nikolić iz Višegrada, naš član, učesnik Paraolimpijskih igara u Seulu, ekipa Jugoslavije

Ispred kancelarije Saveza, 1995. godine,

- Savez je član "Zdravstvene mreže za BiH" – neformalne mreže organizacija civilnog društva, vladinih institucija, privatnog sektora i akademiske zajednice, koje aktivno rade u zdravstvenom sektoru u Bosni i Hercegovini, gdje se promoviraju pitanja i potrebe osoba u stanju paraplegije i vode mnogobrojne aktivnosti u tom smjeru.

Unija paraplegičara Bosne i Hercegovine

Organizacije koje okupljaju paraplegičare i oboljele od dječje paralize iz bosanskohercegovačkih entiteta Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska osnovale su 2007. godine jedinstvenu organizaciju – Uniju paraplegičara i oboljelih od dječje paralize, na državnom nivou kao multietničku i vanstranačku organizaciju u skladu sa zakonskim propisima Bosne i Hercegovine. Značajna aktivnost Unije paraplegičara Bosne i Hercegovine jeste

saradnja na međunarodnom nivou s evropskim i svjetskim asocijacijama osoba s invaliditetom. Članstvom u međunarodnim asocijacijama postićemo saradnju i razmjenu iskustava u političkoj borbi za ostvarivanje prava i javnom zastupanju osoba s invaliditetom, u razmjeni iskustava u načinima liječenja, rehabilitacije, tehničkim dostignućima u izradi ortopedskih, sanitetskih i drugih pomagala te posjetama, razmjeni stručno-naučne literature iz navedenih oblasti, organiziranju sportskih susreta i sl.

Uspostavili smo čvrstu saradnju s međunarodnim organizacijama, koje okupljaju i zastupaju osobe s invaliditetom.

Unija paraplegičara Bosne i Hercegovine punopravan je član:

- FIMITIC-a – Međunarodne federacije osoba s fizičkim onesposobljenjem (International Federation of Persons with Physical Disability), sa sjedištem u Belgiji;
- ESCIF-a – Evropske federacije osoba sa spinalnom

ozljedom (European Spinal Cord Injury Federation), čije je sjedište u Švicarskoj;

- Potpisnik "Memoranduma o međunarodnoj saradnji OOSI Jugoistočne Evrope", kao osnivač i član Unije paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Bosne i Hercegovine.

Unija organizacija osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini

Zbog potrebe organiziranog i zajedničkog, koordiniranog djelovanja, neposredne saradnje i koordinacije svih organizacija koje predstavljaju i štite interese osoba s invaliditetom, naš Savez jedan je od osnivača i Unije organizacija osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini, koja je zvanično registrirana u decembru 2007. godine. Predstavnica Saveza ujedno je i predsjednica Skupštine Unije organizacija osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini (OOSI u BiH).

Navedeno informativno-činjenično stanje skraćeni je pregled postojanja i djelovanja našeg Saveza u proteklih četrdeset godina, ali svi, naravno, znamo u kakvim uvjetima živimo od početka rata do danas. Teška ekonomска situacija u cijeloј državi, zatim postratna zakonska regulativa i odnos društvene zajednice prema osobama s invaliditetom doveli su nas u vrlo težak životni, funkcionalni i društveni položaj, kako direktno osobe s invaliditetom tako i njihove organizacije, pa time i našu.

Ovo ističemo zbog toga što želimo naglasiti koliko je važno postojanje udruženja i našeg Saveza, koji ima ulogu od globalnog interesa za cjelokupno naše članstvo,

ali i za ostale osobe s teškim invaliditetom, kao i udruženja / članice, koja su nezamjenjiva u direktnom kontaktu sa svakim članom i njegovim problemima.

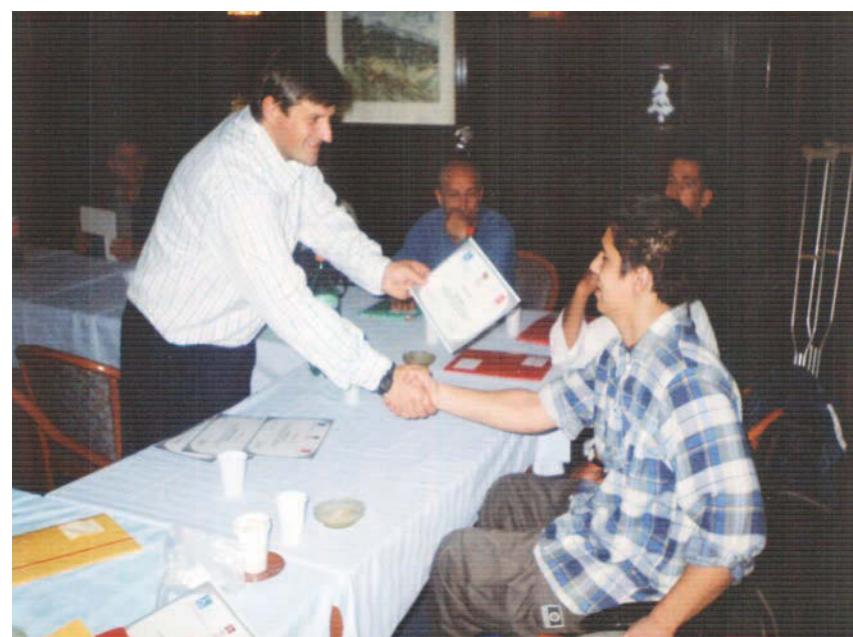
U tom smislu, kao organizacija predstavljamo nesporno nezamjenjivu sponu između osoba s invaliditetom, članova / članica svih naših udruženja, s njihovim problemima i potrebama, i društvene zajednice u svim njenim segmentima, od zdravstva, socijalne zaštite, obrazovanja, arhitektonskih barijera, pa do zapošljavanja.

Jedna od značajnijih aktivnosti Saveza je i organizacija sportskih igara paraplegičara i oboljelih od dječije paralize, s obzirom na značaj sporta za osobe s invaliditetom, tj. za njihovu resocijalizaciju i fizičku aktivnost kao dio ukupne rehabilitacije. Sportske igre u atletici i šahu održavaju se u kontinuitetu već petnaest godina, a posljednjih deset godina dobine su i međunarodni karakter i postale najmasovnije i najznačajnije sportsko takmičenje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize u regionu.

Kako smo već napomenuli, svjesni činjenice da se naša društvena zajednica, tj. država nalazi u složenoj političko-ekonomskoj situaciji i da su kao vulnerable kategorija najugroženije upravo osobe s invaliditetom, naš Savez i njegova područna udruženja energično će nastaviti raditi na potpuno ravнопravnom tretmanu svog članstva u svim oblastima života, prije svega zagovaranjem, promocijama i inicijativama za izgradnju nediskriminatorene zakonske regulative, temeljene na pravilima za izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom koja su regulirana Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima osoba s

Husein Silajdžić, Dušan Filipan i Ognjen Delibegović, Konferencija – Skenderija

Prof. Senad Softić – predavač i Bojan Ninić – učesnik prima Certifikat za učešće na Treningu „Mali biznis i osobe s onesposobljenjem“, hotel Terme, novembar 2002. godine

invaliditetom i pratećim Protokolom, koje je naša država potpisala i ratificirala 2009. godine, a tome je značajan doprinos dao i naš Savez, koji potencira, djeluje i sudjeluje i u primjeni ostalih međunarodnih akata, koji se odnose na problematiku naše populacije, kako u našoj društvenoj zajednici tako i u svijetu.

Savez je u svojim planovima rada i djelovanja zacrtao da promovira i da se bori svim legalnim sredstvima da se ispoštuju sve međunarodne i domaće regulative i obaveze svih onih koji su zaduženi za to, na svim nivoima vlasti, kako bi osobe s invaliditetom bile u potpunosti ravнопravni članovi društvene zajednice,

bez ikakve diskriminacije i s pravom na šansu da to i pokažu i dokažu.

U cilju provedbe ovih aktivnosti od maja 2014. godine Savez uređuje i izdaje glasilo / časopis Saveza pod nazivom *Paraplegija i MI*. Časopis smo nazvali *Paraplegija i MI* s namjerom da bude prepoznatljiv za koga je i od koga je. Paraplegija jeste stanje s kojim živimo, a riječ "MI" ima značenje da nismo sami, da smo tu u svim sferama života i društva koje nas okružuje i da smo ravnopravni u svim segmentima društva u kojem živimo. Časopis je informativno glasilo Saveza paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Federacije Bosne i Hercegovine, a njegovo izdavanje realizirano je kao projekt koji finansira "Lutrija BiH", posredstvom Ministarstva rada i socijalne politike Federacije Bosne i Hercegovine. Naš cilj je da svi objavljeni tekstovi u časopisu budu u dovoljnoj mjeri informativno aktuelni, s obzirom na to da se časopis objavljuje tri puta u toku godine, argumentirani, edukativni i stručni, ali i da časopis bude vizualno

efektan u svom dizajnu i kvalitetu štampe. Smatramo da smo u tome uspjeli, budući da časopis izlazi već petu godinu, da sadrži informacije iz udruženja, članica Saveza, stručne tekstove uglednih profesora i stručnjaka i još dosta zanimljivih sadržaja, u što se možete uvjeriti čitajući ovaj četrnaesti broj. Časopis se štampa u 1000 besplatnih primjera i dostupan je za saradnju svi ma koji smatraju da mogu ispuniti uspostavljene kriterije.

Nije nam namjera da na svoj četrdeseti rođendan budemo patitični, ali ovaj naš Jubilej zaslужuje poštovanje svih i dokazuje da naša zajednička borba za ravnopravan položaj u društvenoj zajednici za bolji život nije bila uzaludna, da smo postigli respektabilne rezultate, ali moramo naglasiti i da nismo zadovoljni općim odnosom i tretmanom društvene zajednice prema osobama s invaliditetom, udružnjima i savezima, jer smo još uvek prilično daleko od potpune implementacije naših prava, koja su regulirana međunarodnim

konvencijama, ugovorima i domaćom zakonskom regulativom, koja, također, nije u velikoj mjeri usklađena prema međunarodnim standardima za osobe s invaliditetom, pogotovo kada se radi o invaliditetu najtežeg oblika u koje spadaju svi naši članovi / članice.

Naš Savez nastavit će, pravcem koji je zacrtan programom rada, boriti se za sistemska rješenja koja će omogućiti svakom našem članu, ali i ostalim osobama s invaliditetom, da u potpunosti ostvare svoja ljudska prava prema utvrđenim svjetskim normama i standardima. Ne očekujemo da se svi naši problemi riješe "preko noći", ali želimo i zahtijevamo da dobiju prioritet koji zaslужuju kod nadležnih institucija vlasti i društvene zajednice. Nastojimo i nastojat ćemo i da utječemo na promjenu svijesti i odnosa ljudi u našem društvu prema osobama s invaliditetom u cilju boljeg razumijevanja naših problema i poštivanja naših ljudskih prava.

Smatramo da ovaj Jubilej 40 godina postojanja i rada potvrđuje naše napore u postizanju zacrtanih programskih ciljeva, kao što se nadamo da ćemo sljedeće jubileje dočekati mnogo zadovoljniji u uređenoj društvenoj zajednici u kojoj imamo sva, ili barem skoro sva, uspješno ostvarena ljudska i zakonska prava i da ćemo, u konačnici, biti potpuno ravnopravni članovi društvene zajednice, na obostrano zadovoljstvo. Da bismo to postigli, nastaviti ćemo naš rad i djelovanje u još većem intenzitetu, ali očekujemo mnogo više razumijevanja, podrške i rješenja od društvene zajednice i nadležnih organa i institucija vlasti, koji su ključni u ostvarivanju naših programskih ciljeva i našeg ukupnog položaja u društvu, tj. državi.

In memoriam

Vesna Antunović preminula je 16. oktobra 2018. godine u Sarajevu. Od naše drage prijateljice i saradnice oprostili smo se na sarajevskom groblju Vlakovo. Vesna se rodila u Sarajevu, bila je u stanju paraplegije od mladosti i s velikom hrabrošću i optimizmom uvek se nosila s teškoćama koje je imala. Učestvovala je u našim prvim aktivnostima na osnivanju Saveza i Udruženja

Sarajevo prije četrdesetak godina te dala značajan doprinos u svim fazama organiziranja našeg Saveza i Udruženja i njihovom dalnjem radu. Voljela je ljudе i oni su voljeli nju. Imala je širok krug prijatelja, što najviše govorи o njoj kao osobi. Voljela je i sport i u nekim ranijim periodima bila je vrlo uspјešan takmičar u atletici s dobrim rezultatima na raznim sportskim susretima. Nedostajat će nam. Ostaju nam tuga i najljepša sjećanja na našu Vesnu.

Savez paraplegičara

Održana Prva redovna sjednica skupštine Unije organizacija osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini

Skupština je održana u Neumu u hotelu "Sunce" s početkom u 10 sati. Skupština je radila u kvorumu. Na početku sjednice usvojen je Poslovnik o radu Skupštine Unije.

Na sjednici su usvojene informacije o radu između dvije sjednice Skupštine Unije i finansijski izvještaj za protekli period. U nastavku sjednice usvojen je Program djelovanja Unije za 2018. godinu. Na temelju odredaba Statuta Skupština Unije razmatrala je prijedlog programa rada Unije za 2018. godinu, te sukladno ciljevima i djelatnostima Unije i procjenama mogućnosti realiziranja aktivnosti usvojila Program rada Unije za 2018. godinu.

Programom su obuhvaćena najprioritetnija područja djelovanja u kojima Unija želi inicirati promjene prema fenomenu invalidnosti i osobama s invaliditetom, ali i osigurati položaj partnera i pregovarača s relevantnim institucijama u Bosni i Hercegovini u oblastima od interesa za osobe s invaliditetom.

Također, programske definirane aktivnosti Unije u 2018. godini bit će usmjerene na promoviranje uloge i značaja Unije, kako kod različitih zainteresiranih organizacija i institucija u Bosni i Hercegovini i

inostranstvu tako i kod organizacija osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini na različitim nivoima organiziranja i djelovanja.

Nakon usvajanja ovog Programa razmatran je i usvojen i Program rada za 2019. godinu, koji je urađen na istim principima. Program za 2019. godinu bit će dopunjeno Operativnim planom rada za 2019. godinu. Također, usvojeni su Finansijski planovi za 2018. i 2019. godinu.

U okviru tačke dnevnog reda "Donošenje odluka iz nadležnosti Skupštine" usvojen je "Kodeks"

kojim se utvrđuju etička načela i pravila ponašanja, kojih se trebaju pridržavati svi članovi organa upravljanja Unije, zaposleni i volonteri u Uniji organizacija osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini i njenim članicama, pri obavljanju svojih poslova i zadataka, odnosno u vršenju funkcije.

Nakon pauze održana je i Treća redovna sjednica Upravnog odbora Unije na kojoj su razmotrena sva tekuća pitanja od značaja za uspješnije djelovanje Unije, utvrđeni prioritetni zadaci i zaduženja.

*Savez paraplegičara i oboljelih od dječije paralize
Unsko-sanskog kantona*

“Vozim iako ne hodam – nastavak projekta”

Radionicama prisustvovalo 430 učenika. Veoma pozitivne reakcije nastavnika, učenika ali i šire javnosti

Aktivnosti našeg saveza u proteklom periodu bile su fokusirane na nastavak projekta “Vozim iako ne hodam”, s obzirom na to da se u ljetnom periodu smanjuju ostale aktivnosti iz objektivnih razloga.

U maju ove godine imali smo takmičenje u spretnosti vožnje za osobe s invaliditetom, o čemu smo izvijestili i u prethodnom broju časopisa

Paraplegija i Mi, a potom smo kreнули u pripremu realizacije druge faze projekta, čiji je cilj podizanje svijesti kod mladih, budućih vozača o važnosti odgovornog i savjesnog ponašanja u saobraćaju.

Projekt smo nastavili kroz održavanje interaktivnih radionica s učenicima završnih razreda srednjih škola u bosanskohercegovačkom entitetu Federacija Bosne i Hercegovine. U

oktobru smo održali devet radionica u pet općina: Velikoj Kladuši, Sanskom Mostu, Žepču i Zavidovićima po dvije radionice te u Bihaću jednu radionicu.

Prezentatorica u održanim radionicama bila je upravo osoba koja je u mладости doživjela tešku saobraćajnu nesreću, nakon koje je ostala u stanju paraplegije, i koja je kroz svoju priču prezentirala iskustvo koje joj je prouzrokovalo invaliditet najtežeg oblika te u diskusijama odgovarala na pitanja učesnika radionice o problemima saobraćajnih nesreća i posljedicama koje one donose. Nагласак rada u radionicama bio je na činjenici da mladi vozači, budući i sadašnji, rijetko razmišljaju o okolnostima koji dovode do saobraćajnih nesreća, posebno o faktorima na koje možemo lično utjecati, kao što je vožnja pod utjecajem alkohola i opojnih droga, nepoštivanje ograničenja brzine, korištenje mobilnih telefona u toku vožnje i sve druge radnje koje smanjuju i ometaju koncentraciju u

toku vožnje. Također, naglašena je i neophodnost upotrebe sigurnosnog pojasa, i to ne samo zbog zakonskih sankcija nego i iz aspekta značaja sigurnosti vozača, s obzirom na to da korištenje sigurnosnog pojasa znatno umanjuje težinu povrede prilikom saobraćajnih nezgoda, koje mogu prouzrokovati i drugi vozači, učesnici u saobraćaju, statistički i u praksi dokazano.

Zadovoljni smo odzivom učenika i nastavnog osoblja ovim radionicama, kojima je prisustvovalo gotovo 430 učenika. Naišli smo na veoma pozitivne reakcije učenika i nastavnog osoblja ali i šire javnosti u ovim sredinama koja je bila upoznata s našom aktivnošću. Novembar je predviđen za obuku ostalih osoba s invaliditetom koje nisu bile obuhvaćene obukom u dosadašnjim aktivnostima, a čiji je invaliditet nastao upravo nakon saobraćajnih nesreća. Kontinuiran rad na ovom projektu nastavljamo i u decembru a cilj nam je da naše djelovanje ostvarimo u svim kantonima Federacije Bosne i Hercegovine i da, prema planu, održimo do kraja godine pedeset radionica na ovu temu.

U našim programskim planovima zacrtali smo da ovaj projekt bude "stalan" i da svake godine održavamo radionice na ovu temu sa što više učesnika, tj. nastojat ćemo da radionice organiziramo pred učenicima završnih razreda svih srednjih škola u Bosni i Hercegovini. Također, nastaviti ćemo i s takmičenjima – ispitima spretnosti vožnje automobila za osobe s invaliditetom kako bi projekt i dalje imao oba segmenta: teoretski i praktični, a da na takmičenjima naši učesnici pokažu svoje znanje i vještina, ali i da nauče ono što nisu dovoljno znali ili da steknu iskustva koja nisu imali u vožnji. Takmičenja

se uvijek završavaju i lijepim druženjima, susretima drugova i poznanika i novim poznanstvima.

Projekt uspješno provodimo zahvaljujući našim aktivistima ali i

zahvaljujući ključnom elementu – finansijskoj podršci federalnog Ministarstva rada i socijalne politike iz djela prihoda ostvarenih po osnovu naknada od priređivanje igara na sreću.

Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Doboј Jug

Aktivnosti iz Udruženja

U prethodnom periodu Udruženje je nastavilo sa svojim aktivnostima prema planu i programu rada za 2018. godinu.

Sjednice organa Udruženja

Nakon što je održana redovna sjednica Nadzornog odora i sjednica Upravnog odbora, sazvana je i održana i XVI redovna skupština Udruženja na kojoj su, između ostalog, razmatrani i usvojeni izveštaji o radu i provođenju planiranih aktivnosti. Također, usvojena i Odluka o povećanju članarine na 20 KM godišnje, kao i Odluka o učlanjenju u članstvo Koalicije organizacija osoba s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona (KOOSI ZDK). Sjednica je radila u kvorumu, od jedanaest zastupnika bilo je prisutno devet zastupnika. Sjednici je prisustvovala Elvira Bešlija, generalni sekretar Saveza.

Projektne aktivnosti – Potpisani ugovori za dva vrijedna projekta

U proteklih četrnaest godina ispisivali smo svjetle stranice novije povijesti naše lokalne zajednice u kojoj smo ostavili nemjerljivi trag, kako po svemu onome što smo radili i stvarali tako naročito po onome što nas je, kao ranjivu kategoriju ljudi,

izdiglo u sami vrh naših udruženja. Potajno i hrabro prije četrnaest godina usudili smo se i pokrenuli se, malo po malo stvarali predispozicije da nam bude bolje, nametnuli smo se lokalnoj zajednici sa samo jednom porukom – da smo i mimo nje, ali u svemu ovome, mi smo poodavno prešli općinsku razinu, jer smo prepoznatljivi po širenju pozitivnih priča, a brojni projekti, vrijedni više hiljada maraka, implementirani su na ovom prostoru zahvaljujući našem angažmanu i upornosti. Jedan od primjera je

činjenica da je Udruženje nedavno potpisalo dva projekta, veoma važna za osobe s invaliditetom, čija je vrijednost 14.000 KM.

U septembru smo u Sarajevu potpisali ugovor u vrijednosti od 10.000 KM za odobreni projekt "Podrška i osnaživanje osoba s invaliditetom kroz poljoprivrednu proizvodnju" sa Federalnim ministarstvom rada i socijalne politike iz sredstava dijela prihoda ostvarenih u budžetu Federacije Bosne i Hercegovine po osnovu naknada za priređivanje igara na sreću.

Sa sjednice XVI skupštine Udruženja

U oktobru smo potpisali ugovor za projekt "Inicijativa za razvoj sporta za osobe s invaliditetom" s Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine čija je ukupna vrijednost 4.000 KM. Implementacija ovog projekta planirana je u drugom kvartalu 2019. godine.

Projekt "Podrška i osnaživanje osoba s invaliditetom kroz poljoprivrednu proizvodnju", koji finansira Federalno ministarstva rada i socijalne politike, već je u fazi implementacije i već smo našim članovima osigurali nabavku plastenika i vrtnih freza prilagođenih osobama s invaliditetom. Održan je prvi radni sastanak radne grupe na kojem se diskutiralo o izradi liste članova koji trebaju dobiti opremu. Također se raspravljalo i o mogućim dobavljačima prema kojima bi se slali upiti za ponude. Upiti za dostavu ponuda poslani su na adrese nekoliko dobavljača od kojih smo dobili odgovore, njihove ponude za realizaciju našeg projekta.

Priključene ponude analizirala je naša komisija, koja je onda odabrala najpovoljniju i najkvalitetniju ponudu dobavljača – firmu "Nermaris" d.o.o. podružnica "Prometal" iz Gračanice, koja je ponudila najnižu cijenu kvalitetnih plastenika s opremom i vrtnih frezi.

Iako Ministarstvo još nije uplatilo dogovorenog i odobrena sredstva, implementacija projektnih aktivnosti u poodmakloj je fazi. Nakon što je komisija odabrala najpovoljniju ponudu za dostavu opreme, pristupilo se potpisivanju ugovora s dobavljačem opreme.

Članovi udruženja, kojima će biti dodijeljeni plastenici, izvršili su sve pripreme zemljišta i ovih dana dobavljač je započeo isporuku i montažu plastenika s opremom.

Projekt Lutrije BiH - Osnaživanje OSI kroz poljoprivrednu proizvodnju (nabavka plastenika i vrtnih freza)

Na osnovu objavljenog Javnog poziva FPRZOI za dodjelu novčanog stimulansa za upošljavanje osoba s invaliditetom (OSI) aplicirali smo sa zahtjevom za zapošljavanje jedne osobe s invaliditetom u Udrženje na određeno vrijeme.

Ostale aktivnosti

- Na inicijativu predstavnika vojne baze EUFOR-a, koja je smještena u Doboju, 17. 7. 2018. godine u kancelariji Udruženja upriličen je zajednički sastanak predstavnika vojne baze EUFOR-a i predstavnika našeg Udruženja.

Sastanku su prisustvovala tri predstavnika EUFORA i četiri naša predstavnika i tom prilikom upoznali smo predstavnike EUFOR-a s našom situacijom, stanjem i potrebama. Sastanak je protekao u prijatnoj atmosferi na obostrano zadovoljstvo.

- Šest članova našeg Udruženja prisustvovalo je konferenciji "Jednakost za sve, naša sudbina je u našim rukama" na temu ljudskih prava osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini, a koju je organizirao Savez civilnih žrtava rata Zeničko-dobojskog kantona u sklopu projekta koji finansira

S predstavnicima EUFOR-a

Kantonalne sportske igre u Zenici

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine. Konferencija je održana u hotelu "A-A" u Jelahu 28. 9. 2018. godine.

- Imajući u vidu da je u toku izrada budžeta Općine Doboј Jug za 2019. godinu, aktivno smo se uključili u njegovu izradu i Službi za budžet, finansije i privrednu predali smo zahtjev-prijedlog za korištenje budžetskih sredstava

Općine za narednu 2019. godinu s pratećom dokumentacijom. Nadamo se pozitivnom ishodu naših prijedloga.

- U sklopu programa zajedničkih aktivnosti sa NVO "MyRight", program 2018–2021, učestvovali smo na seminaru u Doboju u sklopu ciklusa podizanja kapaciteta organizacija osoba s invaliditetom, čija je svrha da sve koalicije i članice

organizacija osoba s invaliditetom imaju jedinstveno razumijevanje člana 24. Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom i komentara Komiteta Ujedinjenih nacija o pravu na inkluzivno obrazovanje.

Sportsko-društvene aktivnosti

U sklopu "Martovskih svečanosti" i Dana općine Doboј Jug, a u organizaciji našeg Udruženja, održano je sportsko takmičenje revijalnog karaktera u elektronskom pikadu i šahu.

Ekipa našeg Udruženja učestvovala je i na XIV kantonalnim sportskim igrama paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Zeničko-dobojskog kantona, na kojima smo ostvarili zapažene rezultate.

U okviru projekta "Sudjelovanje u životu zajednice s drugima pod jednakim uvjetima", koji je finansijski podržala naša općina, kroz implementaciju "Lokalnog akcionog plana u oblasti invalidnosti" (LAPI-a), usvojenog od strane Općinskog vijeća a u organizaciji Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Doboј Jug, održano je sportsko takmičenje revijalnog karaktera za osobe s invaliditetom i jednodnevno druženje. Takmičenju su pored članova udruženja iz Doboј Juga prisustvovali i ekipe iz udruženja Lukavac i Zenica, kao predstavnici RVI. Nakon sportskog dijela nastavljeno je jednodnevno druženje uz zajednički ručak i uz bogat kulturno-zabavni program.

Naša ekipa učestvovala je i na Sportskom rekreativnom takmičenju paraplegičara koje je održano u Lukavcu.

*Udruga paraplegičara i oboljelih od dječje paralize
Livanjskog kantona (Kantona 10)*

Aktivno djelovanje na više frontova

Koalicije organizacija osoba s invaliditetom Kantona 10
– “Zajedno možemo” nastavlja sa svojim aktivnostima

Nakon ljetnih odmora nastavljena je uspješna saradnja svih članica Koalicije organizacija osoba s invaliditetom Kantona 10 – “Zajedno možemo” u kojoj zajedno pokušavamo rješavati probleme koje tište roditelje djece s poteškoćama, kao i same osobe s invaliditetom.

U toku su sljedeći projekti Udruge:

- “Ruka prijateljstva”, čiji je pokrovitelj i finansijer Federalno ministarstvo zdravstva. Cilj ovog projekta je unapređenje zdravstvenog stanja stanovništva radi liječenja

Projekt fizikalne terapije – “Ruka prijateljstva”

oboljenja djece / omladine pružanjem sveobuhvatnih, kontinuiranih i integriranih zdravstvenih usluga, kao i socijalizacija osoba s invaliditetom kroz ostvarivanje novih poznanstava u radu s fizioterapeutom. Specifični cilj je omogućavanje terapija u kućnim uvjetima zbog velike udaljenosti od same bolnice, a što onemogućava odlaska na redovne terapije zbog nedostatka prijevoza i teškog socijalnog stanja samih obitelji djece i mladih s invaliditetom, bilo da se radi o članovima naše udruge ili ne. Uz stručnu pomoć i nadgledanje ljekara specijaliste

(fizijatra), fizioterapeut dva puta tjedno obavlja kineziterapiju za šest korisnika projekta u trajanju od šest mjeseci.

- “Dopusti-Mi” – Dan otvorenog performansa u stilu timskog i individualnog – mi osobe s invaliditetom, čiji je pokrovitelj i finansijer Federalno ministarstvo kulture i sporta. Ovim projektom želimo senzibilizirati širu zajednicu za osobe s invaliditetom upravo kroz kulturno-zabavnu manifestaciju naziva “Dopusti-Mi”. Ova kulturno-zabavna manifestacija proizašla je iz potrebe da sve sposobnosti i interese mladih / osoba s invaliditetom, ne stavljajući ih u čvrste okvire već osluškujući njihove interese, podijelimo u nekoliko segmenata kao što su: performans, glazba, ples i vizualne i zvučne instalacije. Kroz performanse i projekciju istovremeno želimo postaviti pitanje dostupnosti kulturnih sadržaja osobama s invaliditetom, a njegovom živom izvedbom istodobno ponuditi odgovore upravo samim učešćem osoba s invaliditetom u tim performansima. U projektnim aktivnostima, radionicama (“program unutar programa”) polaznicima pružamo svu podršku vezano za ostvarenje njihovog performansa a istovremeno im omogućujemo razvijanje organizacijskih sposobnosti, međusobnu komunikaciju, suradnju s drugima, s osobama bez invaliditeta te smanjujemo pitanja izolacije

Projekt fizičke terapije u kući

i marginalizacije na prostoru Kantona 10.

- “AKS – Afirmacija – Komunikacija – Suradnja” – pokrovitelj i finansijer je Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Kantona 10. Cilj projekta je doprinijeti stvaranju prilika za osnaživanje roditelja djece s poteškoćama u razvoju (djece s invaliditetom) te kroz edukativne radionice, uz pomoć stručnjaka, dobiti ojačane roditelje koji mogu ostvariti dobru vezu u odnosu prema svom djetetu,

roditelje koji su motivirani u odgoju djeteta s poteškoćama te, razmjenom iskustava s drugim roditeljima, roditelje koji su stekli osjećaj da nisu sami sa svojim problemima. Projekt je zamišljen kao edukacija za 75 roditelja djece s poteškoćama u razvoju s područja Kantona 10 (Livno, Tomislavgrad, Drvar, Kupres, Glamoč). Planirano je pet interaktivnih radionica, koje će se održati od novembra 2018. do kraja februara 2019. godine.

Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Lukavac

Održano prvo sportsko takmičenje

Naše Udruženje apliciralo je na Javni poziv koji je raspisao Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom 24. septembra 2018. godine, s obzirom na to da planiramo zaposliti osobu sa 100% invaliditetom. Očekujemo da ćemo ubrzo dobiti (nadamo se pozitivan) odgovor na našu aplikaciju za upošljavanje osobe s invaliditetom.

Naš predstavnik aktivno je učestvovao u radu Koalicije organizacija osoba s invaliditetom Tuzlanskog kantona. U prostorijama Informativnog centra za osobe s invaliditetom "IC Lotos" iz Tuzle od aprila do oktobra 2018. godine održan je niz sastanaka predstavnika Koalicije organizacija osoba s invaliditetom Tuzlanskog kantona s Mirsadom Hodžićem, direktorom Zavoda zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona, i njegovim saradnicima. Povod ovih sastanaka bio je zajedničko usaglašavanje prijedloga Liste ortopedskih i drugih pomagala koje osobe s invaliditetom Tuzlanskog kantona dobijaju uz participaciju ili potpuno učešće Zavoda.

Nakon dugih sastanaka i mukotrpnih pregovora uspjeli smo dogоворити да se u Listu ortopedskih pomagala i drugih poveća učešće ZZO za mehanička kolica i antidekubitalni jastuk te da se na listu prava stave i urinarni kondomi, koji

do sada nisu bili na listi sanitarnih i ortopedskih pomagala. Na sastanku je dogovoreno da će konačni prijedlog Liste biti dostavljen Koaliciji organizacija osoba s invaliditetom Tuzlanskog kantona na uvid prije nego se uputi na upravni odbor ZZO na usvajanje.

Na jednom od posljednjih sastanaka radne grupe razgovaralo se o predstojećim aktivnostima, sastancima i dogovorima s predstvincima Zavoda za zdravstveno osiguranje TK u vezi s posebnim programom kojim će se nastojati osigurati određeni broj elektromotornih kolica za osobe s invaliditetom.

Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Lukavac

19. 8. 2018. godine organiziralo je i održalo Sportsko-rekreativno druženje osoba s invaliditetom 2018. na jezeru Modrac – Lukavac. Projekti smo realizirali uz pomoć Općine Lukavac koja je finansirala ovo sportsko takmičenje.

Takmičenje je održano u pikadu, šahu i bilijaru. Na takmičenje smo pozvali udruženja osoba s invaliditetom s područja cijele općine Lukavac i udruženja iz Tuzle, Zenice, Sarajeva i Doboja Juga. Budući da je ovo naša prva organizacija takmičenja i druženja ovog tipa, zadovoljni smo odzivom učesnika i nadamo se da će ovo sportsko-rekreativno druženje osoba s invaliditetom prijeći u tradiciju.

S naših prvih sportskih igara

Udruga paraplegičara Hercegovačko-neretvanskog kantona

Ljetovanje na moru za naše članove

Budući da su u ljetnom periodu aktivnosti članova našeg Udruženja iz objektivnih razloga passivnije, ovom prilikom izvijestit ćemo o organizaciji ljetovanja naših članova u hotelu "Biokovka" u Makarskoj. Naši članovi već godinama ljetuju u ovom u potpunosti prilagođenom i namjenski izgrađenom hotelu za osobe s invaliditetom, posebno za osobe koje koriste kolica. Bez namjere da zvuči kao reklama, moramo istaći prednosti hotela "Biokovka" za osobe s invaliditetom, s obzirom na to da većina objekata na moru i plaže nisu prilagođeni osobama s invaliditetom, a konkretno na Jadranu izuzetno je malo takvih primjera. Hotel "Biokovka" u potpunosti je prilagođen osobama s invaliditetom svih oblika. Osim arhitektonski prilagođenog

objekta i njegovog sadržaja, hotel posjeduje i vlastitu plažu s liftom koji omogućuje pristup moru osobama s invaliditetom koja koriste invalidska kolica, a što je velika prednost i mogućnost za kupanje i plivanje, koji su, opet, jedan od važnijih segmenta fizičke rehabilitacije.

Ovog ljeta naša Udruga omogućila je ljetovanje na moru, u "Biokovki", za osamnaestero naših članova, koji su uživali u svim blagodatima morskog ambijenta, od kupanja u moru, odmora u hotelskim sobama, preko društvenih igara i zabave, do sunčanju na prekrasnoj plaži uz sav potreban mobilijar. Treba napomenuti da od hotela do centra Makarske postoji uređena i pristupačna šetница, uz samo more, tako da smo često koristili tu pogodnost da odemo do

centra, uživamo u šetnji i boravku, pogotovo u predvečerje, u sadržajima koje nudi centralni dio Makarske.

Naši članovi prezadovoljni su ovim odmorom, koji uz fizičko-rehabilitacioni faktor ima i veliki društveno-socijalni značaj ili, što bi narodski rekli – imali smo odmor za tijelo i dušu. Mnogi članovi naše Udruge nemaju često priliku za susret tokom godine, tako da prilikom korištenja pogodnosti odmora na moru mnogi se ponovo sretnu, druže i osjećaju sretno i zadovoljno.

Na kraju, svi članovi koji su imali mogućnost korištenja godišnjeg odmora u Makarskoj smatraju da je za taj ugođaj najzaslužniji Marko Ravlić, predsjednik Udruge koji ovu aktivnost provodi već nekoliko godina u kontinuitetu.

Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zenica

Projekti, humanitarne akcije, izleti

bez obzira na ljetnu sezonu i vrijeme godišnjih odmora, uspjeli smo ostvariti više aktivnosti značajnih za naše članove i udruženje

Naše udruženje kontinuirano radi na provedbi ciljeva i zadataka iz svog Plana i programa rada. U proteklom periodu, bez obzira na ljetnu sezonu i vrijeme godišnjih odmora, uspjeli smo ostvariti više aktivnosti značajnih za naše članove i udruženje.

Nastavak realizacije projekta "Djeca uče o osobama s invaliditetom"

Završena je realizacija radionica – igraonica u okviru projekta "Djeca uče o osobama s invaliditetom" koje su se održavale od 22. do 25. oktobra

2018. godine u igraonici Multiplex Ekrana. Družili smo se s djecom iz osnovnih škola "Vladimir Nazor", "Mak Dizdar", "Edhem Mulabdić" i "Meša Selimović" i tom prilikom ih kroz igru i druženje bliže upoznali s invaliditetom. Djeca su imala priliku upoznati se s različitim

Druženje s djecom

Donirani računari

Humanitarna akcija "Moja kuća"

vrstama invaliditeta, počevši od osoba koje koriste invalidska kolica do osoba koje koriste bijeli štap ili pričaju znakovnim jezikom. Ono što nas je pozitivno iznenadilo jeste to koliko su djeca već bila upućena u pojmove vezane za invaliditet, kao i njihova radoznalost i spremnost na veću edukaciju koju su iskazali postavljajući razna pitanja iz oblasti invaliditeta. Osim što smo bili otvoreni za sva njihova pitanja, dali smo djeci priliku da pokušaju koristiti bijeli štap ili invalidska kolica kako bi stekli pravi utisak o osobama s invaliditetom. Želimo zahvaliti i nastavnom osoblju. Ovo je uistinu bilo lijepo i korisno druženje, u kojem smo našim mladim naraštajima pokazali kako su i osobe s invaliditetom dio ovog društva te da i mi zajedno s njima možemo aktivno učestvovati u svim sferama života. Nastaviti ćemo promovirati program kroz igru i druženje, jer jednaki smo u različitostima, a to se uči od malih nogu.

Humanitarne akcije

Budimo humani – omogućimo život dostojan čovjeka: "Moja kuća"

U moru apela, koji svaki na svoj način ocrtava današnju zbilju Bosne i Hercegovine, naše udruženje odlučilo je da pokuša pomoći našem članu kvadriplegičaru Redžibu Delaliću. Svako ima svoju životnu priču a mi ćemo ovu pokušati sažeti u nekoliko rečenica. Snaga, želja – sve nestaje u trenutku kada nas pogodi nesreća ili bolest, kao što se desilo s Redžibom kada je doživio saobraćajnu nesreću s umalo kobnim ishodom. Zadobio je frakturu

vratne kičme koja znači kvadriplegiju ili tzv. vezanost za krevet. Slijedi borba za život i dug oporavak, pri čemu uspijeva nastaviti živjeti životom dostoјnim čovjeka. Njegovu snagu i želju prepoznaće jedna divna duša, koja se bezrezervno i s ljubavlju daje i ulazi u Redžibov život i postaje njegova supruga. Međutim, život je nekad zaista okrutan i nepravedan, jer njegova saputnica obolijeva od teške bolesti i, nažalost, vječno napušta Redžiba. Ali život ide dalje i Redžib želi imati svoj dom, živjeti načinom o kojem svaka osoba sanja, a u skladu s mogućnosti koje mu njegovo fizičko stanje dopušta. Želi da selidbe od nemila do nedraga zamijeni sigurnim domom, koji će zvati svojom kućom. Zato smo putem naše stranice organizirali humanitarnu akciju i time pružili mogućnost svima da učestvuju i da zajedničkim snagama omogućimo Redžibu Đelaliću mjesto za koje može reći "moja kuća".

Donacija računara

Danas je naše Udruženje primilo donaciju od pet računara s pripadajućom opremom HP 7030 od Mikrokreditne organizacije "Partner" Tuzla. Pristup internetu i lakša dostupnost informacija cilj je koji naše udruženje nastoji osigurati populaciji osoba s invaliditetom. Izražavamo veliku zahvalnost MKO "Partner", koja se pokazala kao društveno odgovorna organizacija i nadamo se da će i u budućnosti znati prepoznati potrebe osoba s invaliditetom.

Izlet članova Udruženja

U sklopu planskih aktivnosti u organizaciji Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječje paralize

Izlet – druženje

Izlet – zabava

organiziran je izlet za članove na poznatom izletištu Smetovi. Glavni cilj nam je bio da se članstvo okupi i razmijeni pozitivna iskustva, da se članovi informiraju o trenutnim aktivnostima u Udruženju te da prikupe informacije o uočenim problemima kako pojedinačnim tako i zajedničkim. Naravno, glavna zadaća, osim istaknutog, jeste druženje te međusobno upoznavanje jer kontinuirano radimo na proširenju članstva i boljem organiziranju. Druženje smo obogatili i malom zabavom – takmičenje u bacanju slobodnih bacanja za djelomično pokretne članove, ali i za korisnike

invalidskih kolica. Nije nam smetalo što nemamo pristup terenu, mada se i o tome moglo voditi računa, ali majstori smo i improvizacije pa smo iskoristili praznu korpu za smeće. Zašto praznu? Odgovor gdje odlažu svoje otpatke trebali bi dati brojni izletnici koji posjećuju ovu lijepu destinaciju. Pobjednici su nagrađeni simboličnim novčanim nagradama a sve je pretvoreno u dobru zabavu. Osim šetnje, svježeg zraka i divnog pogleda u kojem su mnogi od nas uživali, na kraju smo se osvježili i ručali u predivnom ambijentu izletišta i poznatom zeničkom restoranu. Do sljedećeg druženja!

Značaj funkcionalne rehabilitacije za osobe s povredom kičmene moždine

Pacijent, kao centralni subjekt, nije i ne smije biti isključivo osoba o čijem će medicinskom stanju liječnici i rehabilitanti raspravljati, nego jednak, ako ne i najvažniji član rehabilitacionog tima.

Rehabilitacija je kontinuiran i koordiniran proces, koji počinje nastupom bolesti ili povrede i traje do postizanja društvene uloge koja odgovara životnim težnjama i željama osobe. Svjetska zdravstvena organizacija definira rehabilitaciju kao korištenje svih sredstava usmjerenih na umanjenje utjecaja onesposobljavajućih stanja

i omogućavanje osobama s invaliditetom postizanje optimalne socijalne integracije.

Tri perspektive u vezi s dobrom rehabilitacijskim procesom uključuju:

- razmatranje svih aspekata života pojedinca,
- prepoznavanje pojedinca kao primarnog fokusa u procesu rehabilitacije i

- osiguranje kontinuiteta i povezanih intervencija u svim sektorima zdravstva.

Multidisciplinarni pristup

Kada se radi o povredama kičmene moždine, specijalista fizičke medicine i rehabilitacije je najčešće taj koji upravlja timom i

odgovoran je za brigu o svojim pacijentima. Pri tome, blisko surađuje s drugim medicinskim disciplinama i kada rehabilitacija postane glavni interes kliničke aktivnosti, predvodi multidisciplinarnu suradnju. Ostali članovi tima biraju se isključivo na osnovu zahtjeva koji su nastali kao rezultat medicinskog stanja pacijenta, a to su najčešće:

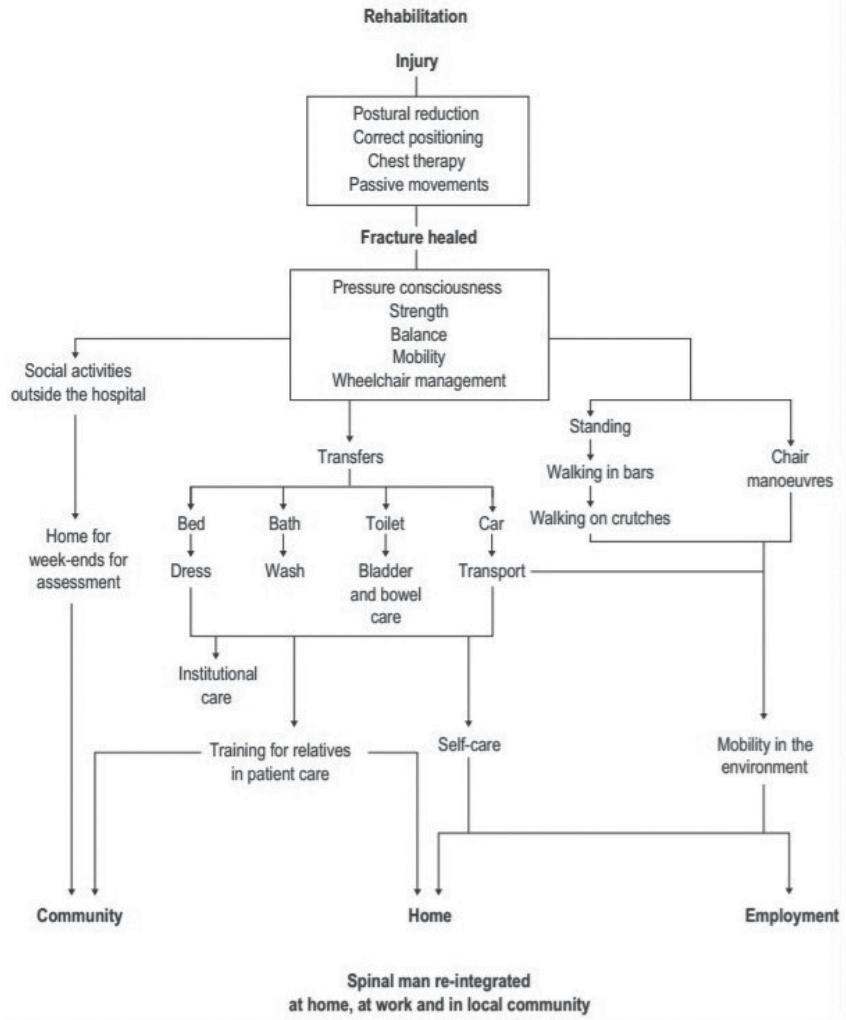
- Fizioterapeuti – najčešće se fokusiraju na funkciju donjih ekstremiteta i pronalaze rješenja za poteškoće s mobilnošću;
- Okupacioni terapeuti – najčešće se bave gornjim ekstremitetima i pronalaze rješenja za poteškoće u obavljanju aktivnosti svakodnevnog života;
- Medicinska sestra / njegovatelj – bave se problemima disfunkcije crijeva i mjehura;
- Psiholog – bavi se emocionalnim i bihevioralnim problemima, kao i bilo kakvim potencijalnim kognitivnim disfunkcijama;
- Logoped – bavi se problemom narušenog govora i gutanja;
- Socijalni radnik – fokusira se na probleme u porodici i društvenoj zajednici pacijenta.

Napomena:

Redovni sedmični, odnosno mješevi sastanci svih članova tima olakšat će rad i ubrzati tok rehabilitacije, kako u korist samog pacijenta i članova njegove porodice tako i u korist zdravstvenog osiguranja.

Funkcionalna rehabilitacija

Pacijent, kao centralni subjekt, nije i ne smije biti isključivo osoba o čijem će medicinskom stanju

liječnici i rehabilitanti raspravljati, nego jednak, ako ne i najvažniji član rehabilitacionog tima. Optimalni

pristup rehabilitaciji podrazumijeva da je fokus na pacijentu i njegovom / njenom stepenu funkciranja u

aktivnostima svakodnevnog života, a ne na medicinskoj dijagnozi.

Posljednjih nekoliko decenija primarni fokus rehabilitacije kod velikog broja oboljenja, pa tako i kod povreda kičmene moždine, prebačen je sa tzv. laboratorijske medicine na fizikalnu i okupacionu terapiju. Ove dvije vrste terapije postale su najvažnije karike rehabilitacionog procesa, s obzirom na to da direktno utječu na funkcionalne sposobnosti i povećavaju stepen samostalnosti pacijenta. Kratkoročni i dugoročni funkcionalni ciljevi određeni su rezultatom ASIA testa procjene, uzimajući u obzir medicinski i socijalni status i individualni plan rehabilitacije. Osnovna pravila kojima se vodi funkcionalna rehabilitacija su:

- što je više moguće povratiti senzornu i motoričku funkciju,
- spriječiti sekundarne komplikacije i druge zdravstvene probleme,

- učestvovati u reintegraciji pacijenta u društvenu zajednicu.

Važnost fizičke aktivnosti kod osoba nakon povrede kičmene moždine s napretkom medicine, sve više dobija na značaju. Naučni izvještaj Saveznog odjela za zdravstvena i ljudska prava SAD-a 2018. godine potvrđio je smjernice američkog Ministarstva zdravstva i humanih resursa iz 2008. godine, a koje uključuju minimalno:

150 minuta sedmično	aerobne vježbe umjerenog intenziteta
2 dana sedmično	vježbe jačanja muskulature

Također, u izvještaju se navodi da je "sve veći broj dokaza koji upućuju na to da fizička aktivnost poboljšava funkciju hoda, mišićnu snagu i funkciju gornjih ekstremiteta za osobe s povredom kičmene moždine".

Cilj funkcionalne rehabilitacije za osobe nakon povrede kičmene moždine definira se za svaku osobu posebno, prateći nivo lezije i ostale karakteristike povrede. Jedna od osnovnih prednosti fizičke i okupacione terapije je ta što se može obavljati kako u bolničkim tako i u kućnim uvjetima. Dobar fizioterapeut prilagodit će pristup i program rehabilitacije za svakog pacijenta posebno, vodeći se vrstom povrede (npr. različit je pristup ako se radi o nepotpunoj ili potpunoj leziji kičmene moždine ili ako se radi o povredi na vratnom ili lumbalnom dijelu kralježnice) i ciljevima koje pacijent može i želi postići.

Bitno je napomenuti da je odnos fizioterapeuta i pacijenta najčešće dugotrajan, tako da je vrlo važno dopustiti pacijentu da se osjeća ugodno, postupati s poštovanjem, motivirati pacijenta i pružati informacije koje će pomoći pri donošenju odluka u dalnjem toku rehabilitacije.

amoena

Prodaja ortopedskih pomagala

ANTIDEKUBITALNI JASTUK

"Vjerovatno najbolji jastuk za korisnike invalidskih kolica za sportske aktivnosti na svijetu!"

Amovida antidekubitalni jastuk je kombinacija slojeva materijala od kojih je napravljen:
3D- Spacer Textile+PCM-Silicone Gel Layer+Liquid Layer+Foam Baseplate

Amovida nudi svakom korisniku invalidskih kolica rješenje kombinirajući stil, formu i funkciju. U ponudi su dva koncepta antidekubitalnih jastuka - sa i bez regulacije temperature: **Motion** i **Motion Comfort+**

Prednosti Amovida antidekubitalnih jastuka:

- ⇒ *Perfektna distribucija pritiska, sa visinom od samo 6,5 cm*
- ⇒ *Idealna klima u predjelu dodira tijela sa jastukom zahvaljujući materijalima koji regulišu temperaturu i ventilaciju, naročito važno za sportiste*
- ⇒ *Veoma stabilna sjedeća pozicija čak i prilikom ekstremnih pokreta*
- ⇒ *Izvanredan, inovativan i svjež dizajn koji odlično pristaje high tech invalidskim kolicima*

Amoena Medizin-Orthopädie-Technik GmbH

reddot design award
winner 2011

Amoena BH d.o.o.
Ul. Koševo br. 9 - Sarajevo
Begović Zijad - 061 156-946 / 033 269-430

Važnost kondicionog treninga za osobe s povredom kičmene moždine

Elvira Mubić, magistar fizikalne terapije

Gotovo jedna od četiri zdrave mlade osobe s paraplegijom ne uspijeva postići očekivane vrijednosti nivoa potrošnje kisika na testiranju snage mišića gornjih ekstremiteta, a koje su minimalno potrebne za obavljanje mnogih bitnih aktivnosti svakodnevnog života

Prednosti svakodnevnog treninga, kao sastavnog dijela zdravog načina života relativno zdrave populacije, svima su poznati. Međutim, kada se radi o osobama s određenim stepenom invalidnosti, svaki zdravstveni profesionalac, ali i sam pacijent, na određena odstupanja od standardnih vrijednosti treba obratiti posebnu pažnju – pogotovo prilikom osmišljavanja programa vježbi, ali i tokom svakog treninga bez obzira na njegovu učestalost.

Osobe s povredom kičmene moždine silom prilika vode sedentarni način života, što objašnjava njihovu lošu tjelesnu kondiciju i povećan rizik od nastanka kardiovaskularnih oboljenja i smrti. Gotovo jedna od četiri zdrave mlade osobe s paraplegijom ne uspijeva postići očekivane vrijednosti nivoa potrošnje kisika (VO_2) na testiranju

snage mišića gornjih ekstremiteta, a koje su minimalno potrebne za obavljanje mnogih bitnih aktivnosti svakodnevnog života.

Pored toga, disfunkcija i nepravilan rad sistema organa vrlo su česta pojava kod osoba koje su preživjele povredu kičmene moždine. U zavisnosti od nivoa lezije, promjene na koje se treba обратити posebna pažnja su:

- nepravilan rad srca i periferne cirkulacije,
- (ne)adekvatan odgovor autonomnog nervnog sistema na vanjske ili unutrašnje podražaje uz genitourinarnu disfunkciju i
- narušen mišićnoskeletni integritet.

Da problem bude veći, opcije vježbanja osobama s povredom

kičmene moždine dosta su ograničenije u odnosu na osobe bez invaliditeta, dolazak do željenih rezultata znatno je sporiji ili ponekad u potpunosti nedostignan, a rizici za odugovlačenje, izbjegavanje treninga i gubitak motivacije vrlo su visoki i dugotrajni.

Kondicioni trening

Mnoga istraživanja objavljena tokom proteklih godina ukazala su na potrebu da i osobe s povredom kičmene moždine, bez obzira na tok rehabilitacije, što prije trebaju usvojiti naviku svakodnevnog treiranja. Opcije vježbanja, koje se spominju u velikom broju istraživanja, najčešće su se odnosile na trening očuvane muskulature gornjih ekstremiteta i/ili

elektrostimulacija mišića za određeni pokret ispod nivoa lezije. Takve vrste treninga vrlo su važne, ali definitivno nedovoljne.

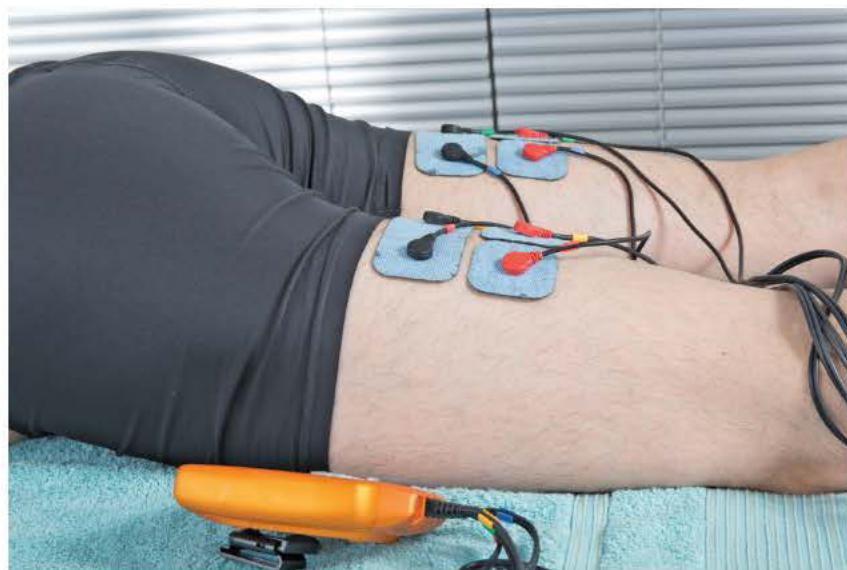
Dobra kondicija ili izdržljivost sposobnost je izvođenja neke aktivnosti duži vremenski period bez smanjenja njene efikasnosti. Drugim riječima, dobra kondicija podrazumijeva savršenu suradnju kardiovaskularnog i respiratornog sistema da velikom brzinom dopreme dovoljnu količinu kisika u mišić koji je pod opterećenjem prilikom izvođenja velikog broja određenih ponavljajućih pokreta.

Poremećaj funkcije respiratornog sistema koji se javlja kod osoba sa povredom kičmene moždine, posebno kod onih s povredama na nivou vratne i gornjeg dijela grudne kičme, povezan je s paralizom respiratornih mišića. Poremećaji rada inspiratornih mišića sprečavaju duboko disanje, što dovodi do dipneje i/ili plućnog kolapsa, dok slabi ekspiratori mišići smanjuju sposobnost produktivnog kašlja i eliminacije sekreta iz pluća, što dovodi do učestalih respiratornih infekcija.

Iz tog razloga možemo zaključiti da je samo obavljanje aktivnosti svakodnevnog života nedovoljno za očuvanje kardiovaskularne kondicije kod osoba nakon povrede kičmene moždine. Ako uzmemos u obzir općepoznatu činjenicu da povećana tjelesna aktivnost smanjuje rizik razvoja kardiovaskularnih bolesti, možemo zaključiti da je vrlo važno poticati takve osobe da vježbaju.

Preporuke za trening izdržljivosti za osobe s povredom kičmene moždine ne razlikuju se značajno od savjeta usmjerениh prema općoj populaciji. Preporuke Američkog

koledž za sportsku medicinu za dužinu trajanja, stepen intenziteta i učestalost treninga mogu se pronaći u knjizi Menadžment treninga za osobe s hroničnim oboljenjem i invaliditetom (engl. Exercise Management for Persons with Chronic Diseases and Disabilities). Ukratko, od tri do pet treninga sedmično u trajanju od 20 do 60 minuta i intenzitet 50-80% VO_{2peak} preporučene su smjernice za trening za osobe s paraplegijom.

Smjernice za kondicioni trening za osobe s paraplegijom*:

Broj treninga sedmično	3 – 5 puta
Dužina trajanja jednog treninga	20 – 60 minuta
Intenzitet treninga	50 – 80% $\text{VO}_{\text{2peak}}^{**}$

*ACSM Exercise Management for Persons with Chronic Diseases and Disabilities

**prosječna potrošnja kisika koju organizam transportira i koristi u toku vježbanja

Bolesnici koji su se držali ovih uputa izjavili su da su zbog povećanja kapaciteta vježbanja bili manje umorni po završetku obavljanja aktivnosti svakodnevnog života (obavljanje transfera i drugih aktivnosti koje se odnose na brigu o sebi), mogli su se duže fokusirati na određenu aktivnost i samim tim osjetili su povećanje samopouzdanja.

Zaključak

Rezultati mnogih kliničkih istraživanja, koja su se bavila ispitivanjem važnosti kondicionog treninga za osobe s povredom kičmene moždine, pokazuju da se redovnim treniranjem:

- povećava mobilnost pacijenata,
- povećava njihova fizička nezavisnost i uspjeh na poslu i
- smanjuje njihov osjećaj invalidnosti.

Ako je pažljivo propisan, redovan trening ima dokazanu sposobnost da unaprijedi aktivnost, životno zadovoljstvo i zdravlje osoba s povredom kičmene moždine.

Napomena

Kao i kod relativno zdrave populacije, pretjerano vježbanje može dovesti do nastanka povreda i drugih zdravstvenih problema. Iz tog razloga vrlo je važno držati se uputa fizioterapeuta i/ili kondicionog trenera, koji upražnjavaju strogo individualni pristup svakom klijentu i imaju znanje o jedinstvenim fiziološkim promjenama u organizmu osoba s povredom kičmene moždine.

Bolni zglobovi? Šta možete učiniti za sebe?

Osteoartritis, degenerativna promjena na hrskavicama zglobova ne može se potpuno izlječiti. U terapiji kojom obnavljamo oštećenu hrskavici može pomoći korištenje glukozamina i hondroitina.

Danas na tržištu postoji veliki broj preparata namijenjenih jačanju i obnavljanju zglobne hrskavice, sa različitim sadržajem aktivnih supstanci i njihovih doza.

Pri odabiru treba imati na umu da ne djeluju svi preparati jednako, niti je dovoljno samo da sadrže glukozamin

i hondroitin. Od ključne važnosti je koje količine glukozamina i hondroitina preparat sadrži i na koji način treba da se uzima.

„Svjetske i evropske zdravstvene smjernice preporučuju da se koristi doza od 1.500 mg glukozamina i 1.200 mg hondroitina.

Lijek konzumiran u propisanim količinama sprječava dalje propadanje zglobova, popravlja pokretljivost i smanjuje subjektivne tegobe boli.“

„Zato ja svojim pacijentima preporučujem NBL glukozamin hondroitin, jer u sastavu ima propisanu dozu!

Pacijenti su zadovoljniji, osjete olakšanje i vraćaju se normalnim životnim i radnim aktivnostima.“

Prim. dr. sc. Adnan Dizdar
Specijalist opšte i koštane hirurgije

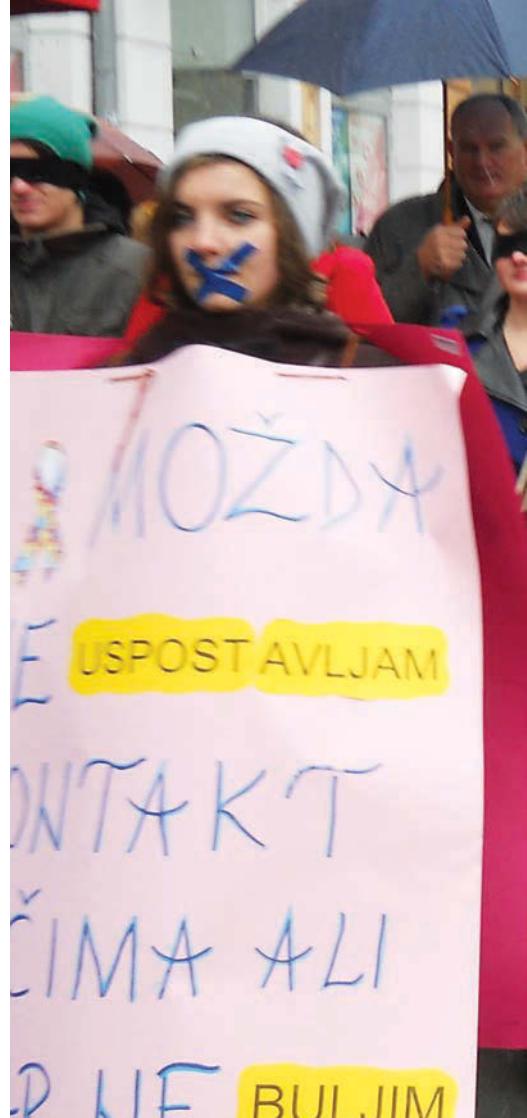

DOKAZANO EFIKASNE
DOZE U KOMBINACIJI

Elvira Bešlija

generalni sekretar Saveza paraplegičara
i oboljelih od dječije paralize Federacije
Bosne i Hercegovine

Povodom Jubileja 40 godina od osnivanja Saveza, njegovog rada i opstajanja i u najtežim periodima, predstavljamo osobu koja je, doslovno, "konstanta" Saveza, osobu koja je 40 godina u Savezu, koja je jedan od inicijatora, osnivača Udruženja / Saveza, osobu koja zasigurno može najbolje našim čitaocima prezentirati 40 godina postojanja Saveza, a to je gospođa Elvira Bešlija.

Elvira Bešlija rodila se u Sarajevo. Po zanimanju je pravnik i zaposlena je u Savezu kao generalni sekretar. Od svoje 14. godine u stanju je paraplegije. Živi porodičnim životom, ima oženjenog sina i prekrasnog unuka. Članica je, sa značajnom ulogom, svih relevantnijih i reprezentativnijih asocijacija, koalicija i koordinacija osoba s invaliditetom na nivou Bosne i Hercegovine, kao što su: VOIBiH formirano od strane Vijeća Ministara BiH, VOOSI FBiH, bila je član Savjetodavnog odbora FBiH u okviru Projekta "Podrška razvoju politike u oblasti invalidnosti u BiH" (POI), s punom participacijom u radu učesnika je raznih skupova svih nivoa (seminara, konferencija, okruglih stolova i sl.). Također, autorica je brošure "Specifične vještine za samostalan

život osoba s fizičkim invaliditetom", autorica "Analize sistemske diskriminacije osoba sa invaliditetom po osnovu uzroka invalidnosti između ratnih i neratnih OSI", koju je objavila FSU u BiH, koautorica knjige "MI SMO TU – Analiza trenutnog stanja svih osoba sa invaliditetom i mogućnosti njihovog zapošljavanja i samozapošljavanja u BiH" te autorica i koautorica mnogih analiza i preporuka koje tretiraju prava i položaj OSI. Bila je članica bosanskohercegovačke delegacije za prezentaciju "Izvještaja o provođenju Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom u BiH" (Ženeva, mart 2017).

Slobodno se može reći, bez imalo pretjerivanja, da je Elvira Bešlija glavni reprezentant osoba s invaliditetom sa stanjem paraplegije i

oboljelih od dječije paralize u svim asocijacijama, koalicijama, delegacijama i tijelima na svim nivoima u Bosni i Hercegovini.

- **Osnivanje Udruženja / Saveza – kako ste došli na tu ideju i ko su bili zagovaratelji i realizatori te ideje?**

Grupa nas paraplegičara, koji smo bili na rehabilitaciji u Institutu za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju na Ilidži, družila se, razgovarala kako da je, kako sebi pomoći. S obzirom na to da su već postojala udruženja slijepih osoba i distrofičara, koja su se u praksi pokazala vrlo korisnim za svoje članove, Duško Filipan, Olga Grizelj, Vesna Antunović, Miodrag Davidović i ja dobili smo ideju, zajedno

Šetnja ulicama Sarajeva povodom
3. decembar 2012. Akcija "Pokušaj biti ja"

s prijateljima, članovima porodice i ljekarima, da formiramo organizaciju – Udruženje paraplegičara.

U saradnji s institucijama iz tog vremena, sa Socijalističkim savezom radnog naroda (SSRN) i drugim, počeli smo raditi na tome kako je najbolje i najbrže organizirati se i krenuti s radom.

Našu ideju podržale su naše sarajevske kolege i prijatelji Hasna Mahović, Sonja Kosač, Nedim Dobraca, Mirza Hrustemović i Milka Janjić, a već smo imali kontakte s paraplegičarima Svjetlanom Kezić, Milenom Obradović i socijalnim radnikom Veljkom Živčićem iz Banje Luke te Husom Topalovićem iz Goražda i tako smo se dogovorili da osnujemo Udruženje. Osnivačku skupštinu održali smo 14. decembra

1978. godine u prostorijama Doma kulture "Trasa" na Skenderiji.

Značajnu podršku u definiranju koji tipovi invaliditeta trebaju biti u našem članstvu, s obzirom na to da je bilo različitih stajališta po tom pitanju, razriješila je na najbolji način naša dr. Nadežda Zjuzin u raspravi s kolegama na samoj sjednici.

Nakon što smo registrirali Savez, počeli smo radili obrnutim procesom od onog da udruženja formiraju Savez, tako da je Savez radio na osnivanju novih udruženja.

Prva Skupština bila je sastavljena od ljudi iz raznih krajeva Bosne i Hercegovine, a onda smo išli i zajedno s ljudima u raznim gradovima dogovarali osnivanja udruženja. To je išlo dosta brzo, regije s općinama su propisane, trebalo se držati toga.

Tako je osnovano sedam udruženja, koja su pokrivala tada svih 109 općina u Bosni i Hercegovini. I ta su udruženja i imala "nazive" po gradovima. To su bila udruženja Banja Luka (24 općine), Tuzla (21 općinu), Sarajevo (20 općina), Mostar (19 općina), Zenica (12 općina), Doboj (8 općina), Goražde (5 općina).

- Nakon osnivanja pokrenuli ste spomenute organizacione aktivnosti, a sada nam recite nešto više o početnim ciljevima, programu rada i drugim aktivnostima?

Kako sam rekla, imali smo primjer u udruženjima distrofičara i slijepih, koja su tada već bila velike i ugledne organizacije. To nam je izgledalo baš dobro, s tim da smo i mi imali svoje ciljeve.

Prvo nam je bilo važno da okupimo one koji su ostali u stanju paraplegije i da međusobnom razmjenom iskustava i znanja družeći se pomognemo jedni drugima. To nam je dobro išlo, mnogo ljudi se uključilo u organizaciju, bilo da su željeli biti samo članovi ili da aktivno učestvuju u radu. Imali smo cilj i da ostvarimo prava koja su drugi ostvarili, a mi ne. Tu mislim prvenstveno na pravo na naknadu za tuđu njegu i pomoć, koju naši članovi do tada nisu imali, osim kada su odlazili u penziju, dok su npr. distrofičari i slijepi imali to pravo i u slučaju da su u radnom odnosu. Uspjeli smo se izboriti za to pravo, kao i da naše "dijagnoze" uđu u pravo za povlasticu na oslobođanje od RTV takse, pa čak i negdje krajem osamdesetih i pravo na povlaštenu vožnju putem knjižica koje je izdavao naš Savez.

- Kakav je bio društveni tretman prema udruženjima osoba s invaliditetom, budući da u to vrijeme nisu postojale nevladine organizacije (NVO)?**

Naravno, društveni tretman bio je drugačiji nego danas, kao što je sve bilo drugačije. Ako pod društvenim tretmanom možemo smatrati finansiranje, stanje je bilo neuporedivo bolje. Redovno nas je finansirala Lutrija BiH, koja je po svojim pravilima finansirala mlade, sport, kulturu, umjetnost, pa tako i nas. Postojaо je Savjet Lutrije, koji je raspoređivao sredstva, a u koji je s vremenom ušao i naš predstavnik.

Dobijali smo solidan iznos sredstava, koja je Savez, kao krovna organizacija, raspoređivao na udruženja – članice po kriterijima (broj općina koje udruženje ima, broj članova i aktivnosti), s tim da je određeni procent ostajao Savezu za

zajedničke aktivnosti, režijske troškove za radne prostorije, zaposlene radnike, sjednice itd. To je funkcionalno bez većih problema.

- Koji su tada bili glavni problemi paraplegičara?**

Problemi zdravlja su uvijek veliki, kao i sada, pristupačnost je bila neuporedivo lošija nego danas, pomagala su bila nefunkcionalnija nego danas.

Ali odnos samog sistema bio je toliko bolji da danas kao bajka izgleda poređenje o našim pravima na redovnu rehabilitaciju koliko vam treba i gdje želite (u granicama Jugoslavije), pravo na pomagala bez učešća, na lijekove koji su nam neophodni za naše hronične smetnje (urinarne, spazmolitike... itd.).

Međutim, imali smo veliki problem pristupačnosti, prijevoza. Sistem školovanja bio je sasvim drugačiji.

Zapošljavanje nije bilo kao ni danas na nivou na kojem bismo željeli da jeste, mali broj članova nakon trauma kičme vraćao se na posao, uglavnom su ih "firme" slale u penziju. Međutim, bilo je naših članova koji su, iako su teško kretali na štakama, radili u mnogim "firmama" i zaradili penziju. Važno je nglasiti da su u to vrijeme zaposleni paraplegičari imali skraćeno radno vrijeme (4 sata), ali su primali puni iznos plaće (100%) i imali viši iznos tuđe njege i pomoći od onih koji su bili penzionirani, a iznos tuđe njege i pomoći iznosio je 60% od utvrđenog prosjeka republičke plaće.

Porediti položaj osoba s invaliditetom u različitim sistemima, s obzirom na napredak tehnologije, promjene svijesti kod svih ljudi, nije baš zahvalno. Neke stvari koje sam navela i koje su nam jako važne danas ne postoje. Ali, opet,

Elvira Bešlija, Vesna Antunović i prof. dr. Nadežda Zjuzin bili su među osnivačima Saveza

postoje neke druge stvari o kojima smo mogli samo zamišljati da će se desiti (liftovi, kose ravnii, lagana kolica, program inkontinencije koji nije postojao... itd.).

- Da se vratimo organizaciji Saveza. Kakva je bila struktura uprave i kao je to funkcionalo?**

Imali smo, naravno, zakone koji su propisivali kao se organizirati, pa smo tako imali Konferenciju,

predsjedništvo je imalo sedam članova i Nadzorni odbor.

U Konferenciji (današnjoj Skupštini) bili su predstavnici svih udruženja, održavana je redovno jedanput godišnje, a po potrebi i češće.

Prvi predsjednik bio je Duško Filipan. Duško je bio iz Sarajeva i bio je zaista pravi entuzijast i voljan da napravi Udruženje. Nešto stariji od nas, s više znanja i iskustva, bio je pokretač mnogih važnih stvari. Uz

nas je bila i dr. Nadežda-Nada Zjuzin, a koliko se sjećam prvo predsjedništvo bilo je u sastavu:

Duško Filipan, predsjednik, Marko Grizelj, potpredsjednik (supruga mu je bila paraplegičar), Hrvoje Grabovac, dr. Nadežda Zjuzin, dr. Sonja Kosač (naša članica), Svetlana Kezić (Banja Luka) i Huso Topalović (Goražde).

Ja sam bila tehnički sekretar, radila sam volonterski, u početku, naravno, od kuće, jer nismo imali prostorije za rad. S vremenom smo dobili dio prostora u jednoj velikoj kancelariji s nekoliko drugih organizacija u općini Stari Grad, ali već početkom osamdesetih dobijamo prostorije u općini Novo Sarajevo, u kojem smo i dan danas. Još prije useljenja ulaz je prilagođen kolicima, koliko su ljudi na našim prostorima tada uopće imali neke standarde o pristupačnosti.

- **Kako je bilo tada raditi i saradivati s udruženjima s obzirom na to da je Bosna i Hercegovina bila cjelovita republika u sastavu SFR Jugoslavije (centralna i jedinstvena vlast). Tada je Savez "pokrivao" doslovno cijelu Bosnu i Hercegovinu. Kolika je bila samostalnost udruženja u ostalim gradovima i općinama?**

Već sam navela kakav je bio način finansiranja. Saradnja je bila dobra, problemi za koje smo tada mislili da su veliki rješavani su uglavnom dogovorima. Ne sjećam se da smo imali nekih značajnih turbulencija, ako se izuzmu povremene "smjene" predsjednika od strane članova, ali nisu nikada utjecale na položaj Saveza, na naše aktivnosti. Napravila bi se kadrovska "gužva", koja je uvijek bila opravdana, jer nekad ljudi zaborave zbog čega su zapravo u nekoj organizaciji a članovi su baš reagirali na to.

Samostalnost udruženja bila je velika, imali su osigurana sredstva od Saveza i iz svojih sredina, ali nikada im se niko nije mijesao u to koga biraju, koga delegiraju, šta žele i koliko žele nešto da rade. Jesu se oslanjali na Savez, podržavane su zajedničke akcije, ali to je logično, bili smo zajedno u svemu.

Imali smo zajedničke odlaske na more svake godine, Male olimpijske igre paraplegičara Bosne i Hercegovine održavane su svake godine u drugom gradu, razna putovanja raznim povodima.

Imali smo stabilno finansiranje, a time i mogućnost da se više sastajemo, upoznajemo, družimo.

- **Onda dolazi do onog što smo najmanje očekivali i željeli – rata, agresije na Bosnu i Hercegovinu nakon disolucije SFR Jugoslavije i proglašenja nezavisnosti Republike Bosne i Hercegovine, međunarodno priznate članice Ujedinjenih nacija. Savez je i u takvim, najtežim uvjetima nastavio s postojanjem i radom, iako u drugačijem obliku. Kako ste opstali i radili u tim gotovo nemogućim okolnostima?**

U ratu nam je bilo jako teško. Kako smo bili u Sarajevu, koje je bilo pod vojnom opsadom, u kojem su ljudi ginuli i bili ranjavani – sve zlo koje se moglo dogoditi, dogodio se i nama.

Nakon prvobitnog šoka, počeli smo se angažirati koliko smo mogli. Ja sam, nekoliko dana pred sam početak rata, uspjela odnijeti na kriku u velikoj kesi veći, važniji dio dokumentacije Saveza, velike sveske s evidencijom članstva, registracije, sve što sam mogla ponijeti. Moj sin je tada imao petnaestak godina i on me dovozio u kolicima na posao i tako

smo, a da toga nismo bili ni svjesni, očuvali mnogo važne dokumentacije.

Kancelariju nam je za svoje potrebe ubrzo preuzeila Teritorijalna odbrana Bosne i Hercegovine, ali su nam je vratili nakon nekoliko mjeseci, doduše, i nažalost, s dosta uništene dokumentacije i opreme, ali to im ne možemo zamjeriti s obzirom na tadašnje stanje i okolnosti, a bile su tu i poplave, sve što rat i opsada donose, i tako je bilo svima.

U periodu rata počeli smo raditi na osiguravanju humanitarne pomoći za naše sarajevske članove (jer smo objektivno bili ograničeni za druge teritorije) i tu je bio značajan angažman naših članova, koji su, srećom, bili "pokretni", koliko je to moguće kod dječje paralize i određenih parapareza. To su bili Dževad Kamber, Mediha Šeremet,

Mirza Hrustemović, Sejo Lakača, a ja sam opet radila papirologiju", molbe, zahtjeve, telefonirala, nalažila članove koje smo mogli naći. Ljudi su se, naravno, i sami javljali, tako je to nekako išlo, kako se u narodu kaže "dan za danom". Naši članovi postali su i ratni vojni invalidi i civilne žrtve rata, bilo ih je baš mnogo u to vrijeme. Uz preporuku određenih državnih struktura, ujedinili smo zakonito svoj rad, Savez i Udruženje Sarajevo, koje se useljava u Savez, jer je njihov prostor ostao na Grbavici, koja je bila okupirana.

Godine 1994., u skladu s instrukcijama resornih institucija vlasti, Savez i Udruženje Sarajevo razdvajaju se u tom formalnom smislu i počinju raditi kao i ranije, kao posebna pravna lica. Imali smo kadrovskih turbulentacija, rat je bio vrijeme kada su

mnogi "izgubili kompas" i ponašali se neprimjereno i nezakonito, tako da smo se morali razići s takvim ljudima, koji su počeli, da kažem, pošteno a završili suprotno od toga.

U posljednjoj godini rata i opsade Sarajeva 1995. Savez se okrenuo pokušaju kontakata s udruženjima, bilo je teško putovati, iz Sarajeva se išlo preko Igmana, pa gdje god se kreće bilo je daleko. Ali imali smo entuzijasta, bio je tu Ognjen Delibegović, koji se učlanio kod nas u ratu, Milan Karišik, Husein Silajdžić, koji su prvi ispred Saveza krenuli da sastavljaju pokidane spone. Uspjeli smo od donacija kupiti automobil i to je uveliko olakšalo provođenje svih naših aktivnosti. I ja sam već krajem 1995. godine bila u Zenici, moj prvi izlazak iz Sarajeva s ekipom košarke u kolicima. Našli smo

*Medunarodna saradnja, Zagreb
2006. Susret s hrvatskim
predsjednikom Stjepanom Mesićem*

se s našim članovima, sretni da još postojimo, i odmah počeli praviti planove za daljnje aktivnosti. Šta više reći o tom ratnom periodu kada svi znamo kako je u takvim uvjetima bilo živjeti i preživjeti, a kamoli raditi, osim da smo uspjeli opstati i sačuvati Savez. Mogu se pohvaliti da čak ni u ratnom periodu Savez nije prestao s radom niti jedan dan. Na to sam i lično ponosna, bez lažne skromnosti.

- **Promjene koje su se dogodile nakon ratnog perioda?**

Nakon okončanja rata, naravno, došlo je do promjena. Jedna od njih je da se 1998. godine iz prostorija Saveza iselilo sarajevsko Udruženje, koje se vratilo u svoje prostorije na Grbavici, koje su imali i prije rata.

Savez ostaje gdje je i bio, pa počinjemo s pokušajima sanacije prostorija i opreme, koliko su mogućnosti dopuštale. Tu su nam dosta pomogle razne međunarodne donacije koje su prepoznale značaj postojanja i rada Saveza. Ovdje govorim o tzv. fizičkim i materijalnim promjenama koje su bile neminovne.

- **Koje su se promjene dogodile nakon završetka rata i postepene normalizacije života i rada u Bosni i Hercegovini?**

U ratnom periodu, krajem 1994. godine, na inicijativu ratnih vojnih invalida, koji su još bili u našem članstvu, dolazi do kadrovskih promjena i predsjednik Saveza postaje dr. Muhamed Mataradžija, tadašnji direktor Centra za paraplegije u Kliničkom centru, današnjem KCUS-u.

Dr. Maratadžija umro je 2008. godine i od tada do danas naš predsjednik UO je prof. dr. Mirsad Muftić. To su jedina dva poslijeratna predsjednika Saveza. Ostale promjene

u Savezu pratile su sve ostale društveno-političke promjene u Bosni i Hercegovini i morali smo se prilagođavati novim uvjetima, načinu organiziranja, novim i drugaćijim pravima, političkom uređenju, itd.

- **Pomoć koju ste imali u prvim godinama i od koga?**

U prvim godinama poslije rata još smo bili na neki način upućeni na humanitarnu pomoć, koja je podrazumijevala hranu, odjeću, korištena / polovna ortopedска i funkcionalna pomagala, ali smo bili sretni da ih dobijemo pa smo ih prepravljali, snalazili se na sve načine. Finansiranje kao neko sistemsko rješenje nije postojalo, sporadično smo dobijali od našeg resornog Ministarstva određen iznos sredstava kojima smo nekako pokrivali osnovne troškove. Sve je funkcionalo na principu stalnih obraćanja tadašnjim privrednim subjektima (onima koji su tada postojali), raznim inostranim NVO-ima, koje su provodile razne programe podrške u Bosni i Hercegovini prema njihovim kriterijima.

“Navikli” da u ratu nemamo ništa, i ono malo što smo dobivali činilo nam se dobro. S vremenom se to, naravno, promijenilo, i naše aktivnosti su se mijenjale i usmjeravale s pukog preživljavanja na veću socijalizaciju i sve što uz to ide. Pojednostavljeni rečeno, nakon rata nastavili smo rad, ali na takav način kao da smo krenuli od početka i napredovali i razvijali se do današnjeg, zavidnog nivoa.

- **Osim organizacionih i finansijskih problema, na koje ste “glavne” probleme nailazili u svom radu u “novom”, poratnom periodu?**

Eh, sada je upitno je li to bio problem (za mene na određeni način jeste) što je Savez doživio strukturalnu

reorganizaciju shodno novom administrativnom uređenju poratne Bosne i Hercegovine i što se njegovo djelovanje svelo na rad u samo jednom od bosanskohercegovačkih entiteta – Federaciji Bosne i Hercegovine, a koji je bio podijeljen na kantone kao samoupravne političke jedinice.

To nas je stavilo pred nove izazove kako se organizirati, na kojem nivou, s kim. Imali smo udruženja koja su opstala i nakon rata – Goražde, Sarajevo, Mostar i Zenica, dok su se neka podijelila još u ratu na više udruženja, naprimjer Udruženje Tuzla podijelilo se na udruženja Tuzla, Srebrenik i Lukavac. Dogovori su, naravno, počeli s onima koji su održali svoja udruženja, pa i s onima iz Tuzle. Ujedno smo pokrenuli osnivanje udruženja u dijelovima Federacije u kojima nas nikako nije bilo, posebno u Bosanskoj Krajini, i tamo formiramo udruženje u Cazinu, pa u Sanskom Mostu i Velikoj Kladuši. Krenuli smo se povezivati prvo s našim članovima u raznim općinama, odlaziti kod njih, dogovarati se. Onđe gdje je članstvo iskazalo interes, odmah smo radili na osnivanju udruženja. Tako su osnovana udruženja u Travniku, Zavidovićima, Varešu i Živinicama, koje je obuhvatilo i općine Kladanj i Banovići, Jajcu, novoformiranoj općini Doboј Jug, zatim u Livnu na kantonalm nivou. Sva ta novoformirana udruženja donosila su na svojim osnivačkim Skupštinama odluke o pristupanju Savezu. Mi iz Saveza podržali smo sva udruženja u procesima organiziranja, izradivali smo osnivačke akte (statute, odluke, itd.), finansijski podržavali troškove registracija, zavisno od potreba tih udruženja. Negdje je trebalo više podrške, negdje su članovi pokazali više inicijative i volje, pa je trebalo manje. Sve je do ljudi, kako se kaže.

- **Spominjali ste da su u ratnom periodu članovi Saveza bili i paraplegičari ratni vojni invalidi (RVI) i civilne žrtve rata (CŽR). Kada dolazi do "razlaza" članstva s RVI i zašto?**

Do istupanja članova ratnih vojnih invalida dolazi u decembru 1995. godine. Razlog za istupanje je bio taj što su RVI procijenili da će svoja prava ostvariti brže i u većem obimu samostalno, što je bilo sasvim tačno. I danas je tako. Nakon uvida u perspektivu samostalne organizacije u sistemu u kojem se za RVI izdvajaju neuporedivo veća sredstva na svim nivoima i po svim osnovama, pri čemu se obim prava osoba s invaliditetom regulira posebnim propisima, ratni vojni invalidi procijenili su da nemaju šta tražiti s nama, što se može smatrati pragmatičnim s njihovog aspekta i današnjeg iskustva. Imamo i danas određene oblike saradnje s udruženjima RVI, ali, iskreno, to nije saradnja koja bi bila odgovarajuća za sve nas, jer je i zakonodavac postavio takva mjerila u kojima smo mi tzv. "neratni invalidi", tj. mi iz udruženja – članica Saveza dovedeni u različite pozicije, koje nisu u skladu sa Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom, a naša država je potpisala i ratificirala tu Konvenciju. Za to ne smatram da su "krivi" ni RVI ni CŽR, ali to je dovelo do toga da nemamo isti obim prava – elemente diskriminacije, zvaničnu saradnju i zajedničko djelovanje kao NVO.

- **Kakav je odnos nadležnih institucija i organa vlasti prema Savezu, prema članstvu koje se tretira kao "neratni invalidi"?**

Imamo, zaista, raznih iskustava s vlastima. Nažalost, bilo je perioda kada je saradnja bila na niskom

nivou, ali, srećom, i onih kada je to bilo bolje. U ratnom i poratnom periodu, promjenom političkog i društvenog sistema, počeli smo stvarati drugačije odnose saradnje. Pomalo zvuči neobično da smo u tom periodu bili bliži jedni drugima, ali tada su, i objektivno, mogućnosti nadležnih vlasti bile mnogo manje. Svi smo doživjeli promjene, i ljudi i sistem, pa smo se prilagođavali.

Posljednjih godina, pogotovo otako je Bosna i Hercegovina potpisala i ratificirala Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom i s mnogim izmjenama zakona koji su nekada bili pozitivni za nas a nekada ne, započeli smo, hajde da kažem, regularnu, zakonsku "borbu" s nadležnim vlastima za naš status u društvu, za primjenu međunarodnih akata i domaćih zakona i propisa, a sve u cilju da budemo u potpunosti ravnopravni u društvenoj zajednici u kojoj živimo i da se izborimo za što kvalitetniji život naših članova.

- **Jesu li promjene u zakonodavstvu zadovoljavajuće?**

Institucionalni okvir zadužen za provedbu propisa o pravima na materijalnu podršku i zaštitu osoba s invaliditetom u bosanskohercegovačkom entitetu Federacija Bosne i Hercegovine različit je i složen, s obzirom na to da se prava tih osoba ostvaruju po nekoliko zakona i na više nivoa vlasti.

Najčešće i najgrublje krše se prava u oblasti socijalne zaštite, zdravstva, arhitektonskih barijera, obrazovanja, prava na dostupnost informacija, rada i zapošljavanja. U oblasti socijalne zaštite i zdravstva najizraženija je diskriminacija između osoba s invaliditetom po osnovu uzroka nastanka invaliditeta. Može se nazvati i "različitošću među jednakima".

Diskriminacija je najizraženija u pravima koja se ostvaruju u obliku novčanih davanja, pa potom i u čitavom spektru različitih oblika manje vidljive ali stvarne diskriminacije (ortopedska i sanitarna pomagala, pravo na besplatne sve lijekove i rehabilitaciju, do obilježja o prednostima pristupa javnih / administrativnih usluga u zdravstvenim ili općinskim službama, itd.).

Na ovom planu ma šta radili, nismo postigli gotovo ništa i za našu Vladu smo često "nevidljiva grupa građana". Svi sve znaju, svi sve razumiju, ali, barem do danas, ne žele to ni pokušati promijeniti.

- **Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom – koliko je realno, u praksi, promjenila stanje osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini, odnosno u njenim entitetima i kantonima?**

Nažalost, u stvarnom životu Konvencija nije donijela ono što smo od nje očekivali. U Bosni i Hercegovini prava se ne ostvaruju u mjeri koja omogućava život dostojan čovjeka, diskriminacija u mnogim životnim segmentima itekako je prisutna, kao što sam već rekla. Ostaje nam i da je da se uporno i dosljedno borimo. I, zašto ne priznati, smatram da je Konvencija Ujedinjenih nacija užalud donesena, potpisana i ratificirana od strane Bosne i Hercegovine kad većina zakona nije uskladjena s Konvencijom, a neki zakoni nisu uskladijeni ni s ustavnim građanskim pravima osoba s invaliditetom, nažalost.

- **Znamo da postoji Zakon o nevladinim organizacijama (NVO-ima), koji se nije pokazao dobrim za osobe s invaliditetom, u kojem ima diskriminirajućih odredbi, u kojem su "svrstane" sve vrste i**

Dodjela priznanja – Sportske igre
Saveza, Mostar, 2004.

oblici društvenog organiziranja. Također, već duži period javno se zagovara donošenje posebnog zakona za organizacije osoba s invaliditetom; ima li nagovještaja da će i kada bi moglo do toga doći?

Naše organizacije u poratnom periodu registrirale su se u Sudu, a potom u Ministarstvu pravde Federacije Bosne i Hercegovine ili njениh kantona, u zavisnosti od nivoa organiziranja a na osnovu Zakona o udruženjima građana koji je donesen 1995. godine. Prva promjena nastupila je 2002. godine kada se donosi Zakon o udruženjima i fondacija- ma bosanskohercegovačkog entiteta Federacija Bosne i Hercegovine. Međutim, ovim Zakonom pitanje osnivanja i rada organizacija osoba s invaliditetom nije uopće normirano, čime su organizacije osoba s invaliditetom stavljene u isti položaj u pogledu osnivanja, rada i finansiranja s drugim nevladinim organizacijama (hobističkim, sportsko-rekreativnim i drugim), koje najčešće promoviraju

i zastupaju ciljeve i interes manjeg društvenog značaja, odnosno pojedinaca i manjih grupa, što u odnosu na njihov značaj i ulogu u društvu nije prihvatljivo. Kada govorimo o nevladinim organizacijama i udruženjima, kojih prema procjenama ima oko 12.000 (!) u Bosni i Hercegovini, važno je napomenuti kako se ova zaista velika cifra udruženja ne odnosi samo na one "najvidljivije" koji se bave zaštitom prava određenih grupa, kao što su osobe s invaliditetom, razvojem nauke i kulture, ljudskih prava ili zaštitom životne sredine, već da veliki broj tih organizacija čine i sportski klubovi, itd. Tu je, naravno, i veliki broj organizacija koje osnivaju ratni vojni invalidi na svim nivoima. Ove organizacije uglavnom su, u poređenju s ostalim organizacijama osoba s invaliditetom, čiji invaliditet nije uzrokovan ratnim djelovanjima, u mnogo boljem položaju, po svakom pitanju.

Cijeneći potrebu reguliranja povoljnijeg statusa naših organizacija,

Vijeće organizacija osoba s invaliditetom (VOOSI), čiji je član i osnivač naš Savez, pokrenulo je inicijativu donošenja Zakona o OOSI. U početnoj saradnji s našim resornim Ministarstvom utvrđen je tekst "Zakona o organizacijama i reprezentativnim organizacijama osoba s invaliditetom i civilnih žrtava rata".

Dugi niz godina radilo se na pokretanju procedure donošenja ovog Zakona, a izradi se pristupilo prošle godine i dijelom je postojala saradnja između Ministarstva rada i socijalne politike i Organizacija osoba s invaliditetom. Međutim, tekst Nacrta Zakona, koji je upućen u parlamentarnu proceduru, nije usaglašen s prijedlozima OOSI u Federaciji.

Nacrt Zakona upućen je u parlamentarnu proceduru s nekim odredbama koje ozbiljno zabrinjavaju organizacije osoba s invaliditetom, zbog čega je urađena Inicijativa da ga je potrebno povući iz parlamentarne procedure prije nego što se o njemu

pokrene rasprava, te da se doradi u saradnji s organizacijama osoba s invaliditetom na koje se odnosi.

- Šta mislite o mnogobrojnosti NVO, posebno onih "dupliciranih i izmišljenih" udruženja za isti ili sličan oblik invaliditeta?

Postoje veoma ozbiljne NVO koje se bave pitanjem invaliditeta, u saradnji sa OOSI. U tom kontekstu možemo reći i da postoji veliki broj novonastalih organizacija koje se bave pitanjem invaliditeta. Lično, nemam ništa protiv tih novoformiranih udruženja i organizacija ako iskreno zastupaju prava osoba s invaliditetom bilo kojeg oblika, ali je činjenica da postoji mnogo "dupliciranih" organizacija, udruženja, kojima je, čini mi se, jedini cilj da se bore sami za sebe i svoj položaj (da budu "na budžetu", imaju svoju kancelariju, auto...) i da se u praksi i ne bore za ono za što su se registrirali i koje iza sebe nemaju ni značajniji broj članova. Postoje i one organizacije osoba s invaliditetom koje se

formiraju radi jednokratnog cilja, za koji dobiju sredstva putem nekog projekta, i nestanu. Štete nanose svima, posebno samim osobama s invaliditetom i organizacijama koje ih štite. Danas je veoma popularno osnivati udruženja koja pomažu, štite ili šta već rade za osobe s invaliditetom. To je veoma štetna pojava u kojoj kratkotrajno profitiraju osnivači, a dugoročno gube osobe s invaliditetom, kojima su ugroženi i egzistencija i ostala prava, jer u toj poplavi raznih zastupnika naših prava ni država ne može da se snade, a moglo bi se reći da joj to i odgovara, jer ima izgovor za svoj nerad i pasivan odnos prema osobama s invaliditetom. Udruženja koja okupljaju osobe s istim ili sličnim tipom invaliditeta daleko su najbrojnija kad je riječ o djeci, pa je bezbroj novih udruženja roditelja, zastupnika i šta sve ne djece koja imaju neki oblik invaliditeta.

Jednostavnije rečeno, previše je registriranih organizacija i udruženja od kojih su mnogi nepotrebni,

jer nemaju nikakvu realnu potrebu za postojanjem, a pogotovo nemaju reprezentativnost u predstavljanju i zastupanju osoba s invaliditetom.

- Koja rješenja smatrate najboljim po pitanju NVO-a i zastupanja osoba s invaliditetom?

Donošenjem novog Zakona o organizacijama osoba s invaliditetom, ali zakona koji bi argumentirano, putem načina finansiranja i drugim mjerama – npr. načinom formiranja i registracije udruženja, "filtrirao" sve te mnogobrojne NVO-e tako da pomaze i komunicira sa zaista reprezentativnim NVO-ima, koje zaista u praksi zastupaju interes osoba s invaliditetom a koje danas nije teško prepoznati, zasigurno bi se korektno uredila ova oblast a mnoge "organizacije i udruženja" nestali bi sami od sebe, jer prema sadašnjem, važećem zakonu tri osobe mogu formirati i registrirati udruženje osoba s invaliditetom a da nemaju ni desetak članova, a i ti članovi mogu biti upitni s aspekta invaliditeta.

• Osnovni programske ciljevi i zadaci Saveza – uspješnost realizacije, prema Vašem mišljenju i argumentima?

Do afirmacije i razvoja politike zaštite osoba s invaliditetom i ostvarivanja prava kao jednog od najosjetljivijih i najsloženijih pitanja socijalne politike jednog društva ne može se doći bez jasnog društvenog pristupa i saradnje organizacija koje okupljuju osobe s invaliditetom i nadležnih organa vlasti u svim segmentima socijalne / društvene politike.

Ja sam od osnivanja u Savezu kao aktivist i sekretar, u početku volonterski, a nakon rata dugo sam na poziciji generalnog sekretara Saveza, i to kao zaposlenik – profesionalno. Mnogo radim na svim pitanjima od značaja za naše članove, Savez i udruženja – članice, ali i za sve ostale kategorije osoba s invaliditetom kroz učešće u zajedničkim organizama, koalicijama i drugim oblicima zajedničkog djelovanja osoba s invaliditetom. Imam iskustvo koje je nekad presudno u brzini i kvalitetu

reagiranja, u određenim situacijama, na problem i njegovo rješavanje. Naravno, smatram da treba što više uključivati mlade osobe i pomoći im da se uključe i rade, ali i oni moraju shvatiti da je sve prethodno postignuto i sačuvano “neko” morao uraditi prije njih i to na teži način.

• Briga o članstvu – kako i na koji način uspijevate pomoći mnogobrojnim članovima s obzirom na to da Savez sačinjava šesnaest udruženja iz bosanskohercegovačkog entiteta Federacija Bosne i Hercegovine?

Naša briga o članstvu je stalna i vodi se na različite načine. Organi Saveza i ja u tom smislu djelujemo u skladu s nadležnostima, jer udruženja također imaju svoje nadležnosti i obaveze. Ali veoma često članovi zovu pojedinačno da im se riješi neko pitanje, da ih podržimo u ostvarenju nekog prava, i tu, naravno, uvijek uradim sve što znam i mogu. Primjera radi, mjesecima sam radila na rješavanju pitanja naknada za

članove invalide rada, nosila njihove dokumente na sve instance, ali uspjelo je i to mi je najveća satisfakcija. Direktno sam učestvovala u donošenju Zakona o osnovama socijalne zaštite i utvrđivanju naknada za tuđu njegu i pomoć, jer kao takve postojale su samo u Kantonu Sarajevo. Naravno, tu je i Zakon o zapošljavanju osoba s invaliditetom, Zakon o igrama na sreću, itd. Provela sam dosta vremena lobirajući u Parlamentu da se mnoga pitanja i problemi riješe u našu korist i iz tih aktivnosti nemam baš ugodna sjećanja. Ljudi pričaju da vam žele pomoći, da razumiju da ste upravu, ali kad dođe do toga da se to i uradi, često politika ili drugi interesi rade po svom, ne uvažavajući ni ono što su obećali ili čak i potpisali!

• Poznato je da je Savez pokrenuo sportske igre paraplegičara i oboleljih od dječje paralize koje su od bosanskohercegovačkog nivoa prerasle do međunarodnog i postale najznačajnije i najmasovnije igre te vrste u regionu. Vi ste iniciator tih igara i imate najveću

**zaslugu što su sportske igre do-
stigle današnji nivo i reprezenta-
tivnost u okviru paraolimpijskog
sporta. Pojasnite našim čitaocima
kao je sve to “krenulo”, razvijalo
se i dostiglo današnji visoki nivo.**

Shvatajući ogroman značaj i utjecaj sporta za naše članove, Savez je u proteklih petnaest godina u Sarajevo, Mostaru i Zenici vrlo uspješno organizirao sportske igre paraplegičara i oboljelih od dječje paralize, s veoma dobrim učešćem i rezultatima. Ja sam svih ovih godina bila zvanično rukovodilac igara i, kako ste rekli, inicijator i jedan od ‘motora’ čitave organizacije, od ideje do realizacije. Ulažemo ogroman trud da igre uspiju, što je veoma zahtjevno stoga što nemamo adekvatnu finansijsku podršku države, koja zanemaruje da su naše sportske igre međunarodnog karaktera, najznačajnije i najmasovnije u regionu.

Igre su, i pored mnogih problema i teškoća, uvjek bile organizirane tako da učesnici imaju dobar smještaj i sve ostale potrebne uvjete.

Organiziranjem dugi niz godina Međunarodnog otvorenog prvenstva – sportskih igara paraplegičara, uspostavljena je čvrsta saradnja sa srodnim savezima iz zemalja regiona: Hrvatske, Slovenije, Makedonije, Srbije i Crne Gore, čiji su takmičari stalni učesnici igara koje naš Savez organizira, a postigli smo da na sportskim igrama učestvuju i sportisti-paraplegičari s cijele teritorije države Bosne i Hercegovine, što nije bezznačajno s obzirom na sve političke turbulencije u našoj državi.

Kao priznanje za naše organiziranje Međunarodnih sportskih igara, već nekoliko godina savezi paraplegičara iz zemalja regiona, čiji takmičari dolaze u Bosnu i Hercegovinu, pozivaju naše takmičare /

ekipe na takmičenja koja oni organiziraju u svojim zemljama. Ekipe Saveza, sastavljene od takmičara iz udruženja – članica, redovno su učesnici ovih takmičenja i postižu značajne rezultate.

Cinjenice da smo već petnaest godina (2004–2018) uspješno organizirali Međunarodno otvoreno prvenstvo i sportske igre te da smo u 2018. godini potvrdili kontinuitet i tradiciju i postigli najviši nivo organiziranja govore dovoljno same po sebi. Vjerujem da će se uspostavljena tradicija ovih sportskih igara nastaviti i da će bar zadržati, ako ne i poboljšati, dostignuti nivo.

- **Za kraj, da rezimiramo: kakva je razlika u “modelu” Saveza, a i udruženja, prije rata – za vrijeme rata – danas?**

Zanimljivo je napraviti poređenje u razlozima pa i u modelima udruživanja prije rata i poslije rata, kako eto sada mi stariji dijelimo i naše vlastite živote.

Naši prvobitni razlozi za udruživanje u organizaciju paraplegičara ipak su bili prvenstveno da se družimo, idemo na more zajedno, na sportske igre, razna društvena sastajanja i to su bili sjajni načini resocijalizacije. Ljudi koji su dolazili nama, već u stanju paraplegije, razočarani, depresivni s osjećanjem da su jedini takvi na svijetu, vrlo brzo su mijenjali svoje stavove, postajali optimističniji i lakše se nosili sa svim nedaćama koje nas prate otako “osvanemo ujutro”.

U ratnom periodu udruživanje je bilo isključivo borba za preživljivanje i nastojanje da sačuvamo kontinuitet postojanja Saveza, u čemu smo uspjeli, a o tom periodu sam već govorila.

Danas su brige naših organizacija mnogo veće, zakonska regulativa

nije dobra ili se ne provodi i tu ulažemo ogromne napore, radimo posao države, što ranije nije bio niti je mogao biti slučaj. Danas nama olakša prepuštaju bitke koje ne bismo trebali voditi da sistem funkcioniра. Ovdje mislim na, recimo, prava na ortopedska i sanitarna pomagala koja su po kantonima dramatično različita, s lošim rješenjima. Tako da kad dobijemo donaciju odnekud iz “bijelog” svijeta u rabljenim pomagalima, ona vrlo brzo budu podijeljena jer ljudima trebaju, ne dobivaju ih od države, a nemaju ni sredstva da ih kupe.

I ima još nešto baš čudno, samo se pravimo da to ne vidimo. Danas su ljudi našli dodatne “interesne poticaje” i na silu žele biti osobe s invaliditetom, žele koristiti ono malo prava i prinadležnosti koje imamo. Najočitiji primjer je dobijanje “znaka pristupačnosti”, koji se koristi za parkiranje vozila koje je paraplegičarima, faktički, ortopedsko pomagalo, ali tu veliki dio krivice snosi i nadležna vlast i njeni institucije, koje taj međunarodni znak izdaju i osobama kojima to nije potrebno, koje nemaju visok stepen invaliditeta, koji ne koriste kolica i koji to nigdje u Evropi ne bi dobili. Lično poznajem čovjeka koji se kreće bez ikakvih pomagala, bez ikakvih smetnji i koji na automobil koristi znak pristupačnosti, predviđen za osobe s invaliditetom koja koriste kolica, bez imalo stida, koji nosi štakе u gepeku svog automobila pa ih uzme kad su gužve u nekom redu i glumi “invalida” da ga ljudi puste “preko reda”!

Takvih je zasigurno bilo manje ranije, ali i kriterij za dobijanje znaka pristupačnosti je bio vrlo rigorozan, ustvari ispravan i prilagođen međunarodnim pravilima.

cemedic

medical support

www.cemedic.ba

cemedic
medical support je Službeni zastupnik **MEYRA®** GmbH
za Bosnu i Hercegovinu

Informacije o proizvodima i mogućnosti nabavke se mogu dobiti na našim lokacijama:

Zenica: UL. Fra Grge Martića br. 10 • Telefon: +387 32 200 800; prodaja: +387 32 200 802 • mobitel: +387 62 350 603

Sarajevo: UL. Džemala Bijedića 129, Lamela B-Nova Otoka • telefon prodaja: +387 33 614 505 • mobitel: +387 61 108 120

cemedic.sarajevo@bih.net.ba • www.cemedic.ba

Siguran partner u brzi o zdravlju!

Projekt “Kultura pripada i meni” – Pozorište mladih prilagođeno osobama s invaliditetom

Pozorište mladih, prilagođeno osobama s tjelesnim invaliditetom, slijepim i slabovidnim osobama, kao i osobama sa slušnim i intelektualnim poteškoćama.

Premijernim izvođenjem inkluzivne predstave “Svirala”, prema tekstu Ahmeta Hromadića i u režiji Alene Džebo, u kojoj igraju i djeca s poteškoćama, a u koprodukciji Udruženja “Život sa Down sindromom” i Pozorišta mladih, svečano je 11. septembra 2018. godine otvoreno rekonstruirano Pozorište mladih. Predstava je rađena u koprodukciji u okviru projekta “Kultura pripada i meni”, čiji se završetak očekuje u decembru ove godine.

Nakon potpisivanja Memoranduma o saradnji na projektu “Kultura pripada i meni” u martu ove godine između Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo, Udruženja “Život sa Down sindromom” FBiH i Pozorišta mladih Sarajevo, krajem augusta završena je rekonstrukcija Velike sale te radovi na adaptaciji pozorišnih fotelja, prilaza, foajea,

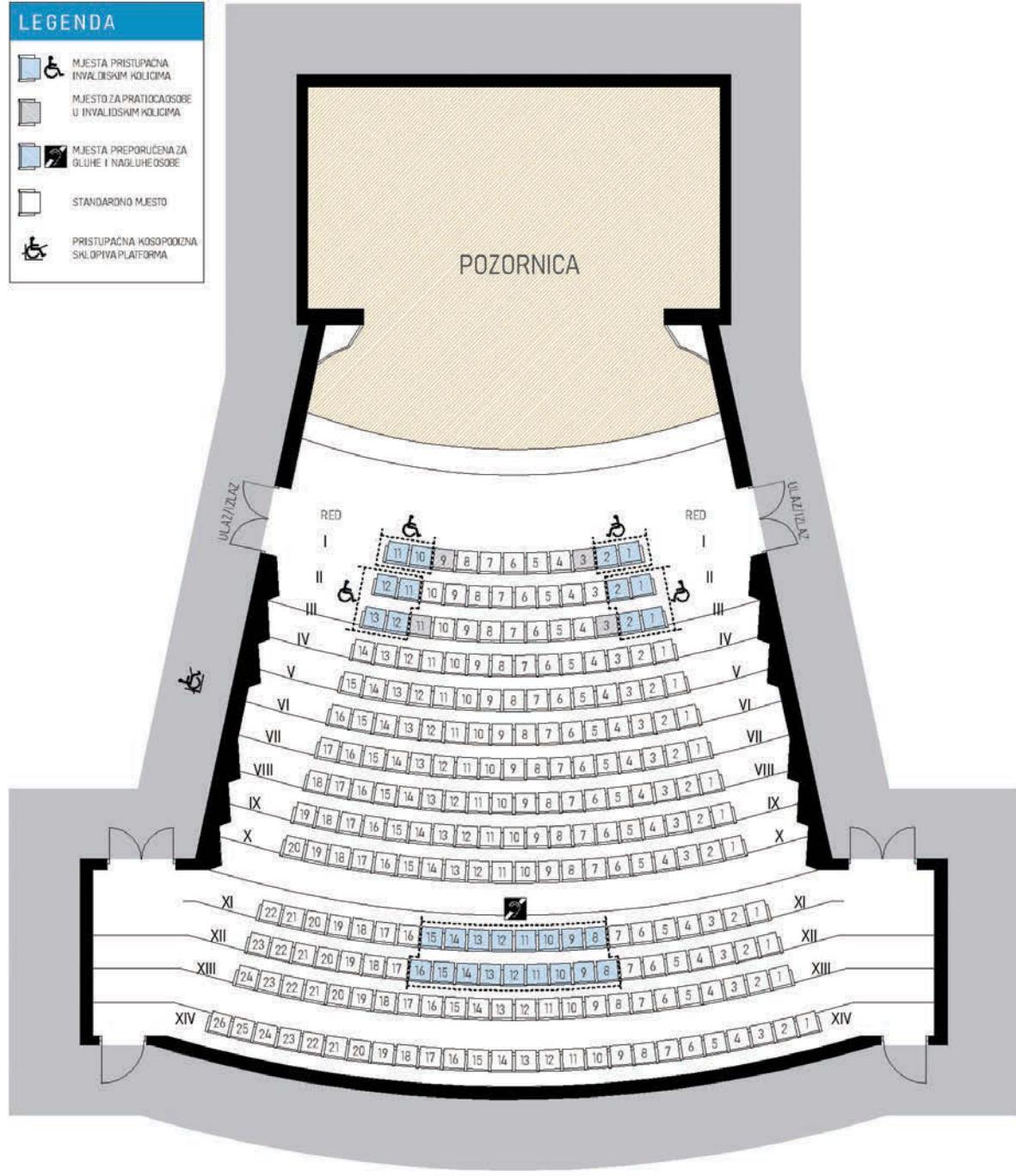
ulaza u zgradu pozorišta, kabina, toaleta i garderoba. U narednom periodu očekuje se producirano i estetsko prilagođavanje umjetničkih izvedbi u Pozorištu mladih Sarajevo.

Udruženje “Život sa Down sindromom” Federacije Bosne i Hercegovine, vođeno činjenicom da je kultura medij koji doprinosi bržem procesu razvoja, učenja i kulturnog ostvarivanja djece i mladih s Down sindromom, te da im učešće u kulturnim dešavanjima omogućava bogatiju i aktivniji život, kao i samostalnost, u partnerstvu s Pozorištem mladih Sarajevo implementiralo je projekt “Kultura pripada i meni”.

Pozorište mladih Sarajevo prva je institucija kulture koja je ispunila obavezu koju je država Bosna i Hercegovina preuzeila ratificirajući Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom, a to je da kao javna ustanova učini sve kako bi i osobe

s invaliditetom mogle uživati u kulturnim sadržajima.

Ovaj projekt osigurava ispunjenje osnovnog od ljudskih prava – pravo na pristupačnost. Pristup, kretanje i učestvovanje u izvođačkoj umjetnosti dostupni su svima kroz infrastrukturno-tehničku audio-informativnu i vizuelno-komunikacijsku adaptaciju i rekonstrukciju. Pozorište mladih Sarajevo prva je institucija kulture koja je osigurala pristupačnost po svjetskim i domaćim standardima. Završetkom druge faze radova – infrastrukturne razumne prilagodbe Pozorišta – svečano se otvara prilagođeno pozorište i najavljuje nova faza radova na prilagođavanju izvođačkih i audio-vizuelnih umjetničkih ostvarenja u producijskom i vizuelno-komunikacijskom pogledu, te edukaciji umjetničkog ansambla za estetsko prilagođavanje repertoarskih predstava, na čemu će se raditi u narednom periodu.

Prilagođena sjedišta (za osobe sa smanjenom motoričkom sposobnošću)

Pozorište mladih Sarajevo prvo je pozorište u Bosni i Hercegovini *koje je u potpunosti prilagođeno osobama s invaliditetom*. Tokom 2018. godine, kroz projekt "Kultura pripada i meni", Pozorište mladih Sarajevo prošlo je kroz proces prilagodbe kako bi u predstavama mogao uživati svaki ljubitelj teatarske umjetnosti. Pozorište mladih Sarajevo osigurava pristupačna mjesta za

posjetioce pozorišta koji koriste kolica. Pozorište, također, nudi vertikalni lift, kao i prilagođene toalete.

predstave. Sve predstave Pozorišta mladih koje budu praćene audiodeskripcijom imat će oznaku AD.

Audiodeskripcija AD (za slijepе i slabovidne osobe)

Uz audiodeskripciju narator opisuje šta se dešava na sceni. Ako ste slijepa ili slabovidna osoba a želite pratiti audiodeskripciju, potrebno je samo da prilikom kupovine karata za tražite slušalice za AD prije početka

CAP (za gluhe i nagluhe osobe)

Kako bi publika s oštećenim sluhom mogla potpuno uživati u predstavi, Pozorište mladih osiguralo je posebno mjesto u sali za titlove. Prilikom rezervacije ili kupovine karata potrebno je da odaberete mesta

u XI redu od broja 8 do broja 15 i u XII redu od broja 8 do broja 16. Sve predstave Pozorišta mladih koje budu praćene titlovima imat će oznaku CAP.

Projekt je za Pozorište mladih Sarajevo finansiralo Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, a za Udruženje Vlada Švicarske.

Izjave:

“Ovo je naš dokaz da smo mi za pravu, a ne deklarativnu inkluziju. Projekt je od značaja ne samo za kulturu već i za mlade, edukaciju i zdravije društvo u cjelini”, ističe kantonalni

ministar Mirvad Kurić, čije je ministarstvo finansiralo ovaj projekt.

“Za inicijativu i finansijsku podršku ovom projektu zaslužan je ministar Mirvad Kurić. U skladu s našim estetskim diskursom i repertoarskom politikom trudimo se da pokažemo da kultura ne treba da poznaje granice ili ograničenja”, istakla je prof. dr. Lejla Panjeta, direktorka Pozorišta mladih Sarajevo.

“Ovaj projekt od iznimne je važnosti. Potpuno smo prilagodili jedno pozorište, primjenjujući EU standarde koji su ga učinili jedinstvenim u regiji. Pokazali smo model kojim se sve javne

ustanove u kulturi moraju okrenuti i šire razmišljati o svojoj publici”, navela je Sevdija Kujović, predsjednica Udruženja “Život sa Down sindromom”.

Između ostalih, zahvalnicu za značajan doprinos u implementaciji ovog zahtjevnog projekta dobio je i Koordinacioni odbor udruženja osoba s invaliditetom Kantona Sarajevo. Zahvalnicu u ime Koordinacionog odbora preuzeo je njegov predsjednik Fikret Zuko.

Tekst: Sevdija Kujović, Udruženje “Život sa Down sindromom” FBiH, i <http://www.pozoristemladih.ba/novosti/pocetak-sezone-prilagodjeno-pozoriste-mladih-sarajevo/161>

Predstava “Svirala” (lijevo, gore) – Kenan Kovacević (18) igra pticu koja se u predstavi zove Kos Planinski. “Moj lik je dobar, nježan, fin i odlučno leti. On voli čitati ljubavne romane i uvijek sa sobom nosi knjigu.” U skladu sa svojim likom Kenan poručuje: “Imajte dobru raju, budite dobri glumci i budite sretni.”

Predstava “Svirala” (desno, dolje) – “Zovem se Ridvan Šišić i imam 11 godina. U predstavi ‘Svirala’ ja sam Sova Mudrica. Zahvaljujući ovoj predstavi sove su mi postale omiljene životinje i sada puno više znam o ovim pticama. Jako mi se svidjelo sve što smo radili i kako smo se družili, a zahvaljujući predstavi ‘Svirala’ ja vjerujem u pozorište.”

3. decembar – Međunarodni dan osoba s invaliditetom (MDOI / IDPD)

“Osnaživanje osoba s invaliditetom i osiguranje inkluzivnosti i jednakosti”

International
Day of
**Persons with
Disabilities**

3 DECEMBER

Godišnje obilježavanje Međunarodnog dana osoba s invaliditetom proglašeno je 1992. godine rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija 47/3. Cilj je promoviranje prava i blagostanja osoba s invaliditetom u svim sferama društva i razvoja i povećanje svijesti o stanju osoba s invaliditetom u svakom aspektu političkog, socijalnog, ekonomskog i kulturnog života.

Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom, usvojena 2006. godine i zasnovana na mnogim decenijama rada Ujedinjenih nacija u oblasti invalidnosti, dodatno je unaprijedila prava i blagostanje osoba s invaliditetom u implementaciji Agende o održivom razvoju iz (do?) 2030. godine i drugih međunarodnih razvojnih okvira, kao što je Sendai okvir za smanjenje rizika od katastrofa, Povelja o uključivanju osoba s invaliditetom u humanitarne akcije, Nova urbanistička Agenda i Aksijski program “Adis Abeba” o finansiranju razvoja.

Tema Međunarodnog dana osoba s invaliditetom (MDOS) / International Day of People with Disability / IDPD) za 2018. godinu nosi naziv: “Osnaživanje osoba s invaliditetom i osiguranje inkluzivnosti i jednakosti”.

Ove godine tema se fokusira na osnaživanje osoba s invaliditetom za inkluzivan, pravičan i održiv razvoj kao dio Agende za održiv razvoj do 2030. godine. Agenda za održiv razvoj do 2030. godine sadrži značajne stavove za osobe s invaliditetom, uz načelo: “nikoga ne ostavljati iza sebe”.

Osobe s invaliditetom, kao korisnici i agenti promjena, mogu brzo pratiti proces prema inkluzivnom i održivom razvoju i promovirati otporno društvo za sve, uključujući, u svom kontekstu, smanjenja rizika od katastrofa, humanitarnih akcija i urbanog razvoja. Vlade, osobe s invaliditetom i njihove reprezentativne organizacije, akademske institucije i privatni sektor trebaju raditi kao “tim” za postizanje ciljeva održivog razvoja (SDG).

Danas svjetska populacija broji više od 7 milijardi ljudi. Više od milijardu ljudi, ili približno 15 posto svjetske populacije, živi s nekim oblikom invaliditeta. Od toga 80% njih živi u zemljama u razvoju.

Invaliditet je uvjet ili funkcija koji se definira kao osoba značajno ometena u odnosu na uobičajeni standard pojedinca svoje grupe. Termin se često koristi za pojedinačno funkcioniranje, uključujući fizičko oštećenje, senzorno oštećenje, kognitivno oštećenje, intelektualno oštećenje, mentalne bolesti i razne vrste hroničnih bolesti.

Osobe s invaliditetom, “najveća svjetska manjina”, imaju općenito lošije zdravlje, niže obrazovanje, manje ekonomske mogućnosti i više stope siromaštva nego osobe bez invaliditeta. Ovo je uglavnom zbog nedostatka usluga koje su im dostupne (kao što su informacione i komunikacione tehnologije (ICT), pravda ili transport i mnoge prepreke s kojima se suočavaju u svakodnevnom životu. Ove prepreke mogu imati različite

3. decembar

Međunarodni dan osoba s invaliditetom

preuzmite akcije **Invaliditet-inkluzija**
Žene s invaliditetom razumijevanje invaliditeta mobilizirati aktivnosti
promocija dostojanstva planirati događaje invaliditet u fokusu
organizirati forume osigurati ravnopravnost
Razvijati socijalne politike zapošljavanje inkluzivno obrazovanje
društvene integracije Zagovaranje ljudska prava
djeca s teškoćama u razvoju osnaživanje
Pristupačna zdravstvena zaštita
baza podataka Podizanje svijesti
žigosani i stereotipizirani

Budite informisani, uključite se!
www.un.org/disabilities
enable@un.org

oblike, uključujući i one koji se odnose na fizičko okruženje ili na one koji proizlaze iz zakonodavstva ili politike, ili iz društvenih stavova ili diskriminacije.

Osobe s invaliditetom imaju mnogo veći rizik od nasilja:

- djeca s invaliditetom imaju četiri puta veću vjerovatnoću da će doživjeti nasilje nego djeca bez invaliditeta;
- odrasli s nekim oblikom invaliditeta ili nesposobnošću su 1,5 puta veće vjerovatnoće da budu žrtve nasilja od onih bez invaliditeta;
- odrasli s problemom mentalnog zdravlja imaju gotovo četiri puta veći rizika od nasilja od onih bez invaliditeta.

Faktori koji utječu da osobe s invaliditetom podliježu mnogo većem riziku od nasilja su stigma, diskriminacija i neznanje o invalidnosti,

kao i nedostatak društvene i socijalne podrške onih koji trebaju brinuti o ovoj populaciji.

barijera koje ometaju njihovo puno i efikasno učešće u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima”.

Pristupačnost i uključivanje osoba s invaliditetom osnovna su prava priznata Konvencijom Ujedinjenih naracija o pravima osoba s invaliditetom i nisu samo ciljevi, nego i preduvjeti za uživanje drugih prava. Konvencija (član 9, Pristupačnost) nastoji omogućiti osobama s invaliditetom da žive samostalno i da učestvuju u potpunosti u svim aspektima života i razvoja. Poziva države ugovornice da preduzmu odgovarajuće mјere kako bi osigurali da osobe s invaliditetom imaju pristup svim aspektima društva, na jednakoj osnovi s drugima, kao i da identificiraju i eliminiraju prepreke za pristupačnost.

Činjenice i brojke

- Približno 7 milijardi ljudi čini svjetsku populaciju.

- Preko milijardu ljudi na svijetu imaju neku vrstu invaliditeta, a to je 1 od 7.
- Više od 100 miliona osoba s invaliditetom su djeca.
- 80% svih osoba s invaliditetom živi u zemljama u razvoju.
- 50% osoba s invaliditetom ne može si priuštiti zdravstvenu zaštitu.

Ove godine Generalni sekretar Ujedinjenih nacija pokreće prvi vođeći izvještaj o razvoju invaliditet i realizaciji izvještaja Ujedinjenih nacija o invaliditetu i razvoju u 2018. godini – realiziranje SDG-ova za i sa osobama s invaliditetom. Izvještaj pruža osnovu za kreiranje politike za inkluzivnu politiku, implementaciju i praćenje i evaluaciju inkluzivnog, pristupačnog i održivog globalnog plana razvoja.

Obilježavanje Međunarodnog dana osoba s invaliditetom u sjeđištu Ujedinjenih nacija okupit će države-članice, subjekte Ujedinjenih nacija, gradonačelnike, nacionalne i lokalne donosioce politike, organizacije civilnog društva, akademske institute i organizacije osoba s invaliditetom kako bi razgovarali o napretku implementacije "Agen-de 2030" u skladu s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom (CRPD), zajedno s izvještajem Generalnog sekretara o invaliditetu i realizaciji SDG-a u 2018. godini.

Ciljevi održivog razvoja (Sustainable Development Goals – SDG)

Ciljevi održivog razvoja osnova su za postizanje bolje i održive budućnosti za sve. Oni se bave globalnim izazovima s kojima se suočavamo, uključujući i one koji se odnose na

siromaštvo, nejednakost, klimu, degradaciju životne sredine, prosperitet, mir i pravdu. Ciljevi se međusobno povezuju kako nikoga ne bi izostavili, a važno je da se postigne svaki od ciljeva do 2030. godine, kako je predviđeno "Agendom 2030".

Cilj 1: Bez siromaštva

Ekonomski rast mora biti inkluzivan da bi se osiguralo održivo poslovanje i promovirala jednakost. Donirajte ono što ne koristite – 863 miliona ljudi živi u krajnjem siromaštvu.

Cilj 2: Bez gladi – nulta stopa gladnih u svijetu

Sektor hrane i poljoprivrede nudi ključna rješenja za razvoj i ključan je za eliminaciju gladi i siromaštva u svijetu. Izbjegavajte bacanje hrane. Više od trećine svjetske hrane se baci ili ne iskoristi!

Cilj 3: Dobro zdravlje i blagostanje

Osiguranje zdravog života i promoviranje dobropitali za sve starosne dobi od suštinskog je značaja za održivi razvoj. Cijepite svoju obitelj kako biste ih zaštitili i poboljšali javno zdravlje.

Cilj 4: Kvalitetno obrazovanje

Stjecanje kvalitetnog obrazovanja osnova je za poboljšanje života ljudi i održivog razvoja. Pomozite djeci u vašoj zajednici da se školuju i uče.

Cilj 5: Ravnopravnost spolova

Rodna ravnopravnost nije samo osnovno ljudsko pravo, već je

neophodna osnova za mirni, prospertonit i održivi svijet. Prestanite koristiti seksistički jezik i ponašanje.

Cilj 6: Čista voda i sanitacija

Čista, pristupačna voda za sve suštinski je dio svijeta u kojem želimo živjeti. Izbjegavajte pretjerano trošenje, rasipanje vode. Čista voda potrebna je za više od 40% svjetske populacije.

Cilj 7: Pristupačna i čista energija

Energija je ključna za skoro svaki veliki izazov i priliku. Koristite samo energetski učinkovite aparate i sijalice.

Cilj 8: Dostojan rad i ekonomski rast

Održivi ekonomski rast zahtijevat će od društva da se stvore uvjeti koji omogućavaju ljudima da imaju kvalitetne poslove. Kupujte od firmi koje imaju progresivnu politiku zaštite životne sredine i ljudskih prava svojih zaposlenika.

Cilj 9: Industrija, inovacije i infrastruktura

Ulaganja u infrastrukturu presudna su za postizanje održivog razvoja. Razmislite o inovativnim, novim načinima ponovne upotrebe starog materijala (reciklirani materijali).

Cilj 10: Smanjene nejednakosti

Da bi se smanjile nejednakosti, politike bi trebale biti u principu univerzalne, vodeći računa o potrebljima ugroženih i marginaliziranih populacija. Podignite glas protiv diskriminacije bilo kojeg oblika.

Cilj 11: Održivi gradovi i zajednice

Nastojati da u budućnost postoje gradovi koji pružaju mogućnosti za sve, s pristupom osnovnim uslugama; energija, stanovanje, prijevoz i još mnogo toga. Npr. biciklom, šetnjom ili korištenjem javnih prijevoznih sredstava pomažete da zrak u našim gradovima bude čist.

Cilj 12: Osigurati obrasce održive potrošnje i proizvodnje

Održiva potrošnja i proizvodnja odnose se na promoviranje resursa i energetske efikasnosti, održivu infrastrukturu i pružanje pristupa osnovnim uslugama, ekološkim i pristojnim poslovima i boljem kvalitetu života za sve. Implementacija održive potrošnje pomaže u postizanju ukupnih planova razvoja, smanjuje ekonomske, ekološke i socijalne troškove, jača ekonomsku konkurentnost i smanjuje siromaštvo. Koristite recikliranje papira, plastike, stakla i aluminija.

Cilj 13: Klimatska akcija

Klimatske promjene globalni su izazovi koji utječu na svakoga, posvuda. Pravovremeno obrazujte mlade ljude o klimatskim promjenama kako biste ih uputili na njihov značaj.

Cilj 14: Život u vodi – "vodenim svijetu"

Pažljivo upravljanje svim vodama koje su globalni resurs, jer voda je ključna karakteristika održive budućnosti. Izbjegavajte korištenje i bacanje plastičnih vrećica, kako bi rijeke i okeani bili sigurni i čisti.

Cilj 15: Život na kopnu

Održivo upravljačte šumama i ostalim biljkama, borite se protiv dezertifikacije (degradacija tla u područjima suhe, polusuhe i vlažne klime), zaustavite i degradiranje zemljišta zaustavljanjem gubitka biodiverziteta (raznolikosti živog svijeta na planeti). Npr. posadite stablo i dajte svoj doprinos zaštiti okoliša.

Cilj 16: Mir, pravda i jake institucije

Pristup pravdi za sve i izgradnja efikasnih, odgovornih institucija na svim nivoima. Koristite svoje pravo da izaberete najbolje vođe, političare u svojoj zemlji i lokalnoj zajednici da biste ostvarili ovaj cilj.

Cilj 17: Partnerstva za ciljeve

Revitalizacija globalnog partnerstva za održivi razvoj. Uspješna Agenda za održivi razvoj zahtijeva partnerstva između vlada, privatnog sektora i civilnog društva. Ova inkluzivna partnerstva, zasnovana na principima i vrijednostima, zajedničkoj viziji i zajedničkim ciljevima koji postavljaju ljudi i planetu u centar, neophodni su na globalnom, regionalnom, nacionalnom i lokalnom nivou.

Prijedlog kako obilježiti MDOI u vašoj lokalnoj zajednici

- Obilježavanje 3. decembra pruža mogućnosti za saradničke i inkluzivne sadržaje svih sudionika – vlade, sistema Ujedinjenih nacija, civilnog društva i udruženja, saveza, osoba s invaliditetom – da se usredotoče na pitanja koja se odnose

na uključivanje osoba s invaliditetom u društvo i razvoj, kao korisnici i sudionici promjena.

- Održite forme, javne diskusije i informativne kampanje u svrhu podrške tema IDPD / MDOI za 2018. godinu kako biste razmotrili i dijelili načine uključivanja i osnaživanja osoba svih sposobnosti u razvojne programe, s ciljem potpunog uključenja u lokalnim zajednicama.
- Planirajte i organizirajte nastupe svugdje kako biste proslavili doprinos osoba s invaliditetom kao aktivnih sudionika promjena u zajednicama u kojima žive. Promovirajte osobe s invaliditetom stvaranjem prilika da im pomognete da ostvare svoj potencijal, bilo da se radi o muzici, sportu, akademskoj zajednici ili međuljudskim vještinama.
- Glavni fokus je praktična akcija za ostvarivanje ciljeva Dana za osobe s invaliditetom i lokalnih zajednica. Istaknite najbolje prakse i razmislite o davanju preporuka političkim liderima, firmama, akademskim institucijama, kulturnim centrima i drugima.

Recite nam!

Ako obilježavate Međunarodni dan osoba s invaliditetom u svojoj zajednici, a želite biste podijeliti inovativnu ideju koja uključuje i druge zainteresirane strane, kao što su vaše vlade, agencija UN-a, udruženja osoba s invaliditetom i druge NVO, informirajte nas o tome. Mi ćemo predstaviti vašu ideju na našim web stranicama, informirati i potaknuti druge da učine isto.” – Molimo pošaljite Vaše ideje na e-mail: enable@un.org

*Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječije paralize
Velika Kladuša i Cazin*

Sportske igre paraplegičara i kvadriplegičara "Seni 26", Srbija

UBoru, na Borskem jezeru, od 30. augusta do 3. septembra 2018. godine održane su 26. "SENI" – republičke sportske igre u organizaciji Saveza paraplegičara i kvadriplegičara Srbije, a takmičenje ima za cilj promociju sporta među osobama s povrijeđenom kičmenom moždinom i aktivnog učestvovanja osoba s invaliditetom u životu zajednice.

Na Igrama je učestvovalo približno 120 takmičara (uglavnom korisnika invalidskih kolica) i njihovih asistenata iz gradova širom Srbije, kao i četiri ekipe iz regionala: Slovenije, Makedonije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine.

Na igrama su učestvovali i proslavljeni srpski paraolimpijci Nebojša Đurić, svjetski rekorder u bacanju diska, Željko Dimitrijević, svjetski rekorder u bacanju čunja, i Miloš Zarić, svjetski prvak u bacanju kopljia.

Svi učesnici Igara bili su smješteni u hotelu "Jezero" na Borskem jezeru.

Učesnicima su se, prilikom otvaranja Igara, obratili Biljana Barošević, pomoćnica ministra za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Srbije, Mihailo Pajević, predsjednik Saveza paraplegičara i kvadriplegičara Srbije, i Aleksandar Milikić,

gradonačelnik Bora, koji je zvanično proglašio igre otvorenima.

Takmičari su se nadmetali u atletskim disciplinama: bacanje kugle,

bacanje koplja, bacanje diska, bacanje čunja i koplja, te u streljaštvu, bacanju "bombe", stolnom tenisu, pikadu i šahu. Takmičenje je održano ekipno i pojedinačno u muškoj i ženskoj konkurenciji.

Bosnu i Hercegovinu predstavljala je ekipa sastavljena od takmičara iz Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Velike Kladuše i Cazina, članica Saveza paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Federacije Bosne i Hercegovine.

Bosanskohercegovačku ekipu sačinjavalo je četvero takmičara, koji su se takmičili u atletici i pikadu.

Iako malobrojna, naša ekipa, predstavnica Saveza i Bosne i Hercegovine, ostvarila je zavidne rezultate osvojivši osam medalja, od čega šest zlatnih, jednu srebrenu i jednu bronzanu. Medalje su osvojili:

Samir Bašić (kategorija F 53) osvojio je tri zlatne medalje u bacanju kugle, čunja i "bombe";

Samanda Toromanović (kategorija F 53) osvojila je tri zlatne medalje u bacanju kugle, čunja i "bombe";

Elvis Hodžić (kategorija F 54) osvojio je dvije medalje – srebrnu u bacanje koplja i bronzanu u bacanju kugle.

Na svečanoj večeri proglašeni su pobjednici i uručena su priznanja najboljima, čime su igre zvanično zatvorene.

Republičke sportske igre centralni su događaj Saveza i udruženja paraplegičara i kvadriplegičara Srbije i najmasovnije okupljanje osoba s invaliditetom. U znak zahvalnosti što već četvrti put zaredom podržava organizaciju takmičenja i pomaže rad Saveza, gradonačelniku Bora Aleksandru Milikiću i Skupštini grada uručene su zahvalnice.

Međunarodno atletsko takmičenje paraplegičara i kvadriplegičara u Sloveniji “49. memorijal prof. Bojana Hrovatina”

Na međunarodnom atletskom takmičenju “49. memorijal prof. Bojana Hrovatina”, održanom 8. septembra 2018. godine na atletskom stadionu u Kladivaru, Celje, učestvovalo je osamdeset sportista iz devet pokrajinskih društava Saveza paraplegičara Slovenije te takmičari iz

Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije i Srbije.

Ovaj tradicionalni atletski miting organiziraju Savez paraplegičara Slovenije i Udruženje za sport invalida – Paraolimpijski komitet. Realizator takmičenja bilo je Društvo paraplegičara jugozapadne Štajerske. Organizaciju sportskih igara

pomoglo je i Atletsko udruženje Kladičar Celje, koje je osiguralo i kvalificirane, profesionalne sudsije za ovu vrstu takmičenja.

Atletsko međunarodno takmičenje održano je ekipno u troboju bacačkih disciplina (kugla, disk i kopljje) te u trkama u kolicima za osobe s invaliditetom. Trke su

održane na 100, 200 i 400 metara u specijalnim sportskim kolicima i na 100 metara u "standardnim" kolicima – muškarci i žene. Održana je i trka na 800 metara, koja je posvećena nedavno preminulom sportskom novinaru Henriku Übelisu, stalnom pratiocu i učesniku ovih igara u trkama u kolicima. U kategorijama invaliditeta u kojima je bio nedovoljan broj takmičara organizator je organizirao grupno takmičenje više različitih kategorija invaliditeta.

Sve učesnike i goste "49. memorijala prof. Bojana Hrovatina" pozdravili su kratkim obraćenjem i poželjeli im ugodan boravak i uspješne rezultate Stane Rozman, gradonačelnik Općine Celje i predsjednik Atletskog udruženja Kladivar, Dane Kastelić, predsjednik Saveza paraplegičara Slovenije, Gregor Gračner, potpredsjednik ZŠIS – POK (Zveza za šport invalidov

Slovenije – Paraolimpijski komitet) i šef sporta u ZPS-u (Zveza paraplegikov Slovenije), i Janez Hudej, predsjednik Društva paraplegičara jugozapadne Štajerske.

Takmičenje su uspješno vodili Marina i Janez Hudej, koji su bili zaduženi i za praćenje takmičenja, evidentiranje i sumiranje rezultata na osnovu kojih su bodovanjem utvrđeni plasman, kao i pobjednici i dobitnici medalja.

Bosnu i Hercegovinu i Savez paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Federacije Bosne i Hercegovine, koji je finansirao učešće na takmičenju, predstavljala je ekipa Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Tuzla, koja se takmičila u troboju – disk, kugla i kopanje. Predstavnici Bosne i Hercegovine i Saveza paraplegičara i oboljelih od dječje paralize Federacije Bosne i Hercegovine ostvarili su u vrlo jakoj konkurenciji solidne

rezultate s obzirom na to da su se takmičili u "grupnoj" kategoriji.

Ekipni pobjednik igara je Slovenija, ispred Crne Gore, Makedonije, Srbije, Bosne i Hercegovine i Hrvatske.

Po završetku takmičenja upriličena je podjela medalja i peharu najboljim takmičarima i ekipama. Tom prilikom svim učesnicima "49. memorijala prof. Bojana Hrovatina" čestitali su i zahvalili na učešću Gregor Gračner i Dane Kastelić, koji su dodijelili pehare, medalje i diplome najboljim takmičarima. Posebne čestitke uputili su takmičarima iz država bivše Jugoslavije koji ovom tradicionalnom Memorijalu osiguravaju međunarodni karakter.

Predstavnici naše države i Saveza zahvalili su domaćinu na pozivu za učešće na "49. memorijalu prof. Bojana Hrovatina", na veoma dobroj organizaciji ovog značajnog takmičenja i srdačnom prijemu i gostoljubivosti tokom boravka u Celju.

Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zenica

11. međunarodni šahovski turnir paraplegičara “Banja Luka 2018”

U organizaciji Saveza paraplegičara, oboljelih od dječije paralize i ostalih tjelesnih invalida Republike Srpske (Bosna i Hercegovina) održan je 11. međunarodni šahovski turnir paraplegičara i 15. entitetsko prvenstvo paraplegičara “Banja Luka 2018”.

Turnir je održan od 21. do 23. septembra 2018. godine. Takmičenje se odvijalo u Rekreativnom centru

“Mlinska Rijeka” – Čelinac, a učesnicu su bili smješteni u “Domu invalida” u Banjoj Luci.

Međunarodni šahovski turnir “Banja Luka 2018” bio je pozivnog karaktera i na njemu su učestvovale ekipe-selekcije iz Slovenije, Srbije, Makedonije i Bosne i Hercegovine.

Bosnu i Hercegovinu predstavljale su tri ekipe: ekipa Udruženja

paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Brčko iz Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine te dvije bosanskohercegovačke entitetske ekipe – Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zenica iz Federacije Bosne i Hercegovine i Udruženje paraplegičara, oboljelih od dječije paralize i ostalih tjelesnih invalida regije Banja Luka iz Republike Srpske.

Turnir se igrao po Bergerovom sistemu s tempom igre od dvadeset minuta po igracu, a sudio je državni šahovski sudija Momčilo Sofranić iz Banje Luke.

Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zenica, predstavnik Saveza paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije

Bosne i Hercegovine, na turniru je nastupilo u sastavu:

Halid Bajramović, šahovski majstorski kandidat (1. ploča), Ibrahim Hušić (2. ploča) i Samira Đidić (3. ploča).

Ekipa Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zenica jedina na turniru imala je "žensku ploču" – takmičarku.

Plasman prve tri ekipe:

1. Makedonija – zlatne medalje, pehar i diploma;
2. Republika Srbija – srebrene medalje, pehar i diploma;
3. Bosna i Hercegovina / Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zenica iz bosanskohercegovačkog entiteta Federacija Bosne i Hercegovine – bronzone medalje, pehar i diploma.

Za najuspješnijeg igrača proglašen je Halid Bajramović iz ekipе Udruženja paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zenica (Federacija Bosne i Hercegovine) kojem je dodijeljena medalja i diploma.

Zahvaljujemo Savezu paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije Bosne i Hercegovine koji je finansijski podržao odlazak naših takmičara na turnir u Banju Luku.

Preduzeće za veletrgovinu lijekovima, sanitetskim materijalom te pomoćnim ljekovitim sredstvima

U Pharmaconu se možete opskrbiti proizvodima Bayera, Krke, Plive, Belupa, Leka, Alkaloida... 90 tvrtki iz zemlje i svijeta s više od 3.500 artikala čine ponudu naše firma i stoje vam na raspolaganju u našem skladištu.

- 📍 Pharmacon d.o.o. - Poslovni centar XP - Žepče
- 📞 +387 (0)32 884 002
- ✉️ pharmacon@tel.net.ba
- ⌚ 8,00 - 15,30 h / nedjeljom ne radimo

22 GODINE BRINEMO O VAŠEM ZDRAVLJU

Pharmacon d.o.o. - Poslovni centar XP
Žepče - Bosna i Hercegovina